

แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

โดย

นางวรรณรัตน์ จันทนากุล

อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

สำนักงานอัยการสูงสุด

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐-๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นางวราภรณ์ จันทนากุล **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๐

การค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุดรูปแบบหนึ่งและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาระดับอื่นๆ เช่น การก่อการร้ายและองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและมีผลกระทบต่อแนวทางการบริหารจัดการของรัฐส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ โดยที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ยังมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เอกสารวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ต่อการค้ามนุษย์ ศึกษาบทบาทขององค์การระหว่างประเทศต่อปัญหาการค้ามนุษย์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้กับประเทศไทย และกรอบด้านนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางการปฏิบัติของหน่วยในกระบวนการยุติธรรมในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ของไทย เปรียบเทียบกับแนวทางขององค์การระหว่างประเทศ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจ รวบรวมและค้นคว้า ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ที่เป็นหนังสือ ตำรา บทความ รายงาน เอกสารนโยบาย คำสั่ง และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถิติการดำเนินคดีค้ามนุษย์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม แล้วนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้พร้อมข้อเสนอแนะ ซึ่งผลการวิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อลดเงื่อนไขของการช่วยเหลือเหยื่อ หรือเหยื่อต้องปฏิบัติตามก่อนได้รับการช่วยเหลือ และเพิ่มความชัดเจนให้สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน ควรมีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการค้ามนุษย์ เพื่อให้คนในสังคมได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องควรกำหนดเงื่อนไขของการให้เหยื่ออยู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว โดยมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และสร้างความตระหนักให้มิมีมุมมองต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน และให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถจำแนกบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อและให้ความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และควรนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับ เพื่อลงโทษและติดตามทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้ค้ามนุษย์ได้มาจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรการที่มุ่งลงโทษผู้ที่นำทรัพย์สินจากการค้ามนุษย์ไปหาผลประโยชน์ และเพื่อให้รัฐนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามาพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมต่อไป

ABSTRACT

Title Effective Human Trafficking Problem's Solution
Field Social-Psychology
Name Mrs. Varaporn Jantanakul **Course** NDC **Class** 60

The purpose of this research is to study how to solve the human rights and human trafficking problem, to study the role of the international organization to the human trafficking problem and to find prominent point, defect, chance, problem, obstacle and the factor that affects to Thailand's adaptation. For the range of research, this research is to study about the national security in the range of law and the perform of judicial administration. Moreover, this research contains about the idea, theory and law about Thailand's human trafficking. For the conduct of research, this research is qualitative research by poll, assemble and research for secondary data from many researches

such as book, text, report and interview from the expert of human trafficking. For Suggestion, firstly, this research is to improve the law and make government official and people aware of the human trafficking. Therefore, this research is to make government official able to use the law correctly according to the knowledge of human trafficking. Secondly, it's to improve government official's ability for helping and conquer effectively the human trafficking by seminar from the human trafficking expert to make government official understand and realize about the human trafficking problem and make government official able to solve the human trafficking together. Lastly, it's to make

the cooperation network between the government and individual that resist the human trafficking.

คำนำ

การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่โหดเหี้ยมไร้พรมแดนและเป็นการแสวงหาประโยชน์จากมนุษยชาติอย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการนำผู้หญิงมาบำบัดความใคร่ทางเพศ การนำมนุษย์ไม่ว่าเพศหรือวัยใดมาบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาสในโรงงาน เรือประมง ไม่ว่าจะเป็นการค้าเพื่อบังคับใช้แรงงานหรือในธุรกิจทางเพศ ซึ่งรวมถึงพันธุนาการหนี้และงานรับใช้ตามบ้านที่นานาประเทศต่างให้ความสนใจและมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับประเทศไทยที่ถูกมองว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง ทางผ่าน ด้านค้ามนุษย์ และยังคงถูกจัดอันดับให้อยู่กลุ่ม ๒ ของประเทศที่ต้องจับตามอง ตามรายงานการค้ามนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความพยายามต่อการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกาเองกลับมองว่าการดำเนินงานของประเทศไทยนั้นยังไม่ได้เป็นไปตาม มาตรฐานขั้นต่ำสุดอย่างครบถ้วน แต่ไม่ว่าด้วยเหตุปัจจัยใดที่ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดอันดับของประเทศไทยในกลุ่มดังกล่าว ประเทศไทยจึงไม่อาจมองข้ามต่อข้อเสนอแนะของประเทศไทยและนานาประเทศ เนื่องจากประเทศไทยได้มีความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ด้วยการลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)

ในการจะพิจารณาว่ามาตรการที่ประเทศไทยกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นคำนิยาม บทลงโทษตามกฎหมาย กรอบและแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การกำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อกลไกในการแก้ปัญหา จะมีประสิทธิภาพเพียงพอ และครอบคลุมต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาข้อเสนอแนะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ไว้ในรายงานการค้ามนุษย์แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษามุมมองจากหน่วยงานระหว่างประเทศ และในต่างประเทศเพื่อนำไปปรับใช้กับมาตรการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับต่อนานาประเทศถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของชาติต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว อันเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ พลโท ภาณุศิลป์ กลั่นเสนาะ พันเอกหญิง นวพร มีปรีชา ท่านที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์จากกองสังคมจิตวิทยา และกองเอกสารวิจัยและห้องสมุด คุณอดิศักดิ์ ต้นตวงศ์ คุณประวิทย์ ร้อยแก้ว คุณนิตติ สุขเจริญ และนาวาเอก กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูล และคำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยในเรื่องนี้ อีกทั้งคณะกรรมการพิจารณา

เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำในการจัดทำ เอกสารฉบับนี้ ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่เกี่ยวข้องพอสมควรไม่มากก็น้อย และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ แต่เพียงผู้เดียว

(นางวรารภรณ์ จันทนกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง	๕
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์	๕
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์	๑๐
สิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์	๑๘
สรุป	๒๒
บทที่ ๓ ปัญหาการค้ามนุษย์ การศึกษาเปรียบเทียบ	๒๓
รูปแบบการค้ามนุษย์ที่พบในประเทศไทย	๒๔
การต่อต้านการค้ามนุษย์: บทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ	๒๘
การต่อต้านการค้ามนุษย์: บทบาทของพนักงานอัยการ	๓๓
เปรียบเทียบกับประเทศไทยต่อองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และพนักงานอัยการ	๓๖
สรุป	๓๗
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ	๓๘
ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่	๓๘
สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ด้านการค้ามนุษย์	
ประเด็นตามมุมมองขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ	๔๑
ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของพนักงานอัยการในการต่อต้านการค้ามนุษย์	๔๒
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีค้ามนุษย์	๔๓
สรุป	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๗
ข้อสรุป	๔๗
ข้อเสนอแนะ	๔๙
บรรณานุกรม	๕๒
ภาคผนวก	๕๔
ผนวก ก เปรียบเทียบการค้ามนุษย์ และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน	๕๕
ผนวก ข การสืบพยานล่วงหน้าตามกฎหมายค้ามนุษย์	๕๘
ผนวก ค หลักการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีค้ามนุษย์	๖๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริการะบุว่า เป็นเวลากว่าห้าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้าผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กเพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี ในประชากรไทยจำนวน ๖๕ ล้านรายและแรงงานอพยพราวสี่ล้านรายในไทยนั้นมีส่วนที่ถูกบังคับ ชูเชื้อ หรือล่อลวงมาเพื่อการแสวงประโยชน์บังคับใช้แรงงานหรือการค้าประเวณี เหตุการณ์การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานถูกแสวงประโยชน์ในอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมสัตว์ปีก โรงงานต่างๆ ภาคการเกษตร และงานรับใช้ตามบ้าน หรือถูกบังคับให้ขอทาน ตามถนน อุตสาหกรรมแสวงประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์ในประเทศไทยยังคงมีอยู่อย่าง กว้างขวางซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดการบังคับค้าประเวณี ผู้หญิง ผู้ชาย เด็กชายและเด็กหญิง จากไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา รัสเซีย อุซเบกิสถาน และประเทศในทวีป แอฟริกาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณีในประเทศไทย องค์การนอกภาครัฐภายในประเทศแห่งหนึ่งรายงานว่ามีเหยื่อถูกบังคับค้าประเวณีเพศชายจากทวีป แอฟริกาในประเทศไทยจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงเหยื่อบางรายที่มีการรายงานว่าถูกแสวง ประโยชน์จากองค์กรอาชญากรรมต่างชาติ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านของเหยื่อ ค้ามนุษย์จากจีน เกาหลีเหนือ เวียดนาม บังคลาเทศ อินเดีย และพม่า ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อการค้า ประเวณีหรือการบังคับใช้แรงงานในประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ รัสเซีย เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปตะวันตก ชาวไทยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้ แรงงานและการทำงานในธุรกิจค้าประเวณีในไทยและในประเทศอื่นๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป แอฟริกา เอเชีย และตะวันออกกลาง ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา และบุคคลไร้สัญชาติในไทยประสบกับการ ถูกกระทำมิชอบหลายอย่างที่บ่งชี้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ เด็กจากไทย พม่า ลาวและกัมพูชาตกเป็นเหยื่อ ค้ามนุษย์ในธุรกิจทางเพศทั้งในสถานค้าประเวณี สถานอาบอบนวด บาร์ ร้านอาหาร โรงแรม และบ้านพักส่วนบุคคล บิดามารดาบางรายหรือนายหน้าจัดหาแรงงานบังคับเด็กชาวไทย กัมพูชา และ พม่าให้ขายดอกไม้ ขอทาน หรือทำงานรับใช้ตามบ้านในเขตตัวเมือง กลุ่มแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ ของประเทศไทยยังคงเกณฑ์และใช้เด็กมาร่วมปฏิบัติการลอบวางเพลิงหรือทำหน้าที่สอดแนม เหยื่อค้า มนุษย์ชาวต่างชาติจำนวนมากอพยพมาอยู่ในประเทศไทยอย่างสมัครใจเพื่อมาหางานทำ โดยดำเนินการผ่านช่องทางนอกระบบโดยไม่มีเอกสารระบุอัตลักษณ์บุคคลหรือเอกสารเดินทาง กรณีการค้ามนุษย์ การลักลอบนำบุคคลต่างด้าวเข้าประเทศ การลักพาตัว และการขู่กรรโชกผู้อพยพ เกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้อพยพเดินทางไประหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน นักค้ามนุษย์

ซึ่งรวมทั้งนายหน้าจัดหาแรงงานทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นำเหยื่อต่างชาติเข้าประเทศไทยผ่านเส้นทางอพยพที่เป็นทางการและเส้นทางที่ใช้ลักลอบนำชาวต่างด้าวเข้าประเทศ และดำเนินการเป็นคนกลางระหว่างแรงงานที่หางานกับนายจ้าง นายหน้าจัดหางานบางรายคิดค่าบริการสูงหรือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่ทุจริต โดยที่แรงงานไทยและแรงงานอพยพบางรายต้องเป็นหนี้สินจำนวนมากเพื่อให้ได้งานทำและตกเป็นเหยื่อแรงงานขูดหนี้ มีรายงานว่านายหน้าจัดหาแรงงานและนายจ้างบางรายยังคงยึดเอกสารแสดงอัตลักษณ์บุคคลของแรงงานไว้ ชายและหญิงไทยที่อพยพไปต่างประเทศพึ่งนายหน้าจัดหาแรงงานทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดหางานสัญญาจ้างทักษะต่ำหรืองานในภาคเกษตร และบางครั้งต้องตกอยู่ในสภาพถูกบังคับใช้แรงงานและแรงงานขูดหนี้ การค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงยังคงเป็นประเด็นที่น่าวิตกที่มีนัยสำคัญ ทั้งชายและเด็กชายชาวไทย พม่า กัมพูชา เวียดนาม และอินโดนีเซียตกเป็นเหยื่อถูกบังคับใช้แรงงานบนเรือประมงของไทยและของต่างชาติ บางรายต้องทำงานบนเรือกลางทะเลนานหลายปีและได้รับค่าจ้างเพียงเล็กน้อยมากหรือไม่สม่าเสมอ และต้องทำงานนานกว่า 18 ถึง 20 ชั่วโมงต่อวันเป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ หรือถูกข่มขู่ ถูกทุบตี ถูกวางยาให้ทำงานนานขึ้น หรือแม้แต่ถูกฆ่าตายเมื่อล้มเจ็บ พยายามหนี หรือขัดคำสั่ง เหยื่อค้ามนุษย์บางรายในภาคประมงประสบปัญหาในการเดินทางกลับบ้านเกิดเนื่องจากสถานที่ทำงานอยู่ห่างไกล ไม่ได้รับค่าจ้าง และไม่มีเอกสารแสดงอัตลักษณ์บุคคลที่ถูกกฎหมาย หรือไม่มีวิธีเดินทางกลับบ้านของตนได้อย่างปลอดภัย การทุจริตยังคงเป็นเหตุบ่อนทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ ยังมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยตรง ซึ่งรวมทั้งโดยการรับสินบนจากเจ้าของกิจการและสถานค้าประเวณีที่ซึ่งเหยื่อถูกแสวงประโยชน์ แรงงานอพยพโดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเอกสารเกรงกลัวที่จะรายงานเกี่ยวกับอาชญากรรมการค้ามนุษย์หรือให้ความร่วมมือกับทางการเนื่องจากขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิที่ตนพึงมีและไม่ค่อยได้รับความคุ้มครอง ทั้งในประเทศไทยและประเทศต้นกำเนิด ตลอดจนมีความหวาดกลัวโดยทั่วไปต่อเจ้าหน้าที่ทางการซึ่งอาจเกิดจากประเทศต้นกำเนิดหรือจากประสบการณ์ที่เคยประสบมาในประเทศไทย มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางรายได้รับประโยชน์จากสินบนและการมีส่วนร่วมพัวพันโดยตรงในการขู่กรรโชกแรงงานอพยพและการขายแรงงานอพยพให้นายหน้า ผู้อพยพเหล่านี้บางรายถูกลักพาตัวและถูกจับไปเรียกค่าไถ่ ซึ่งทำให้พวกเขามีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะถูกแสวงประโยชน์โดยการถูกบังคับให้บริการทางเพศ ถูกบังคับใช้แรงงาน หรือตกเป็นแรงงานขูดหนี้ มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่ฉ้อฉลบางรายปกป้องสถานค้าประเวณีและสถานบริการทางเพศจากการบุกตรวจค้นและการตรวจสอบ อีกทั้งยังสมรู้ร่วมคิดกับนักค้ามนุษย์ (ศูนย์ข้อมูล สถานทูตสหรัฐฯ กรุงเทพฯ ประเทศไทย, ๒๕๖๐)

การค้ามนุษย์จึงเป็นอาชญากรรมที่โหดเหี้ยมไร้พรมแดนและเป็นการแสวงหาประโยชน์จากมนุษยชาติอย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการนำผู้หญิงมาบำบัดความใคร่ทางเพศ การนำมนุษย์ไม่ว่าเพศหรือวัยใดมาบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาสในโรงงาน เรือประมง ไม่ว่าจะเป็นการค้าเพื่อบังคับใช้แรงงานหรือในธุรกิจทางเพศ ซึ่งรวมถึงพันธนาการหนี้และงานรับใช้ตามบ้าน ที่นานาประเทศต่างให้ความสนใจและมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับประเทศไทยที่ถูกมองว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง ทางผ่านด้านค้ามนุษย์ และยังคงถูกจัดอันดับให้อยู่กลุ่ม ๒ ของประเทศที่ต้องจับตามอง ตามรายงานการค้ามนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประจำปี

๒๕๖๐ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความพยายามต่อการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกาเองกลับมองว่าการดำเนินงานของประเทศไทยนั้นยังไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำสุดอย่างครบถ้วน แต่ไม่ว่าด้วยเหตุปัจจัยใดที่ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดอันดับของประเทศไทยในกลุ่มดังกล่าว ประเทศไทยจึงไม่อาจมองข้ามต่อข้อแนะนำของประเทศสหรัฐอเมริกาและนานาประเทศ เนื่องจากประเทศไทยได้มีความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์ว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ด้วยการลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)

อย่างไรก็ตาม ในการจะพิจารณาว่ามาตรการที่ประเทศไทยกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม บทลงโทษตามกฎหมาย กรอบและแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การกำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อกลไกในการแก้ปัญหา จะมีประสิทธิภาพเพียงพอ และครอบคลุม ต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาข้อแนะนำที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ไว้ในรายงานการค้ามนุษย์แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษามุมมองจากหน่วยงานระหว่างประเทศ และในต่างประเทศ เพื่อนำไปปรับใช้กับมาตรการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับต่อนานาประเทศถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและเพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่อการค้ามนุษย์และบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศต่อปัญหาการค้ามนุษย์
๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้กับประเทศไทย
๓. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ ในกรอบด้านนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ในการต่อต้านการค้ามนุษย์
๒. การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ของไทย เปรียบเทียบกับแนวทางขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนแห่งเจนีวา Nation High Commissioner for Human rights (OHCHR), Challenges related to human right and trafficking in the Asian-Pacific region: the role of the OHCHR, The fight against human

trafficking: the role of the international Labour Organization (ILO) and The fight against human trafficking: the role of prosecutor องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจ รวบรวมและค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีจากแหล่งต่างๆ ที่เป็นหนังสือ ตำรา บทความ รายงาน เอกสารนโยบาย คำสั่ง และเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถิติการดำเนินคดีค้ามนุษย์และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องจาก สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) สำนักงานคดีพิเศษ แล้วนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้พร้อมข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนต่อการค้ามนุษย์ พัฒนาระบบกฎหมาย เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินการต่อต้าน การค้ามนุษย์ และการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

๒. พัฒนาการจัดองค์ความรู้ด้านกฎหมายการค้ามนุษย์ และนำการศึกษาบทบาทของ องค์การระหว่างประเทศต่อปัญหาการค้ามนุษย์มาใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางการศึกษาเพื่อต่อยอดองค์ความรู้นั้น ต่อไป

๓. ได้แนวทางการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความ

องค์การอาชญากรรม หมายถึง คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลา หนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าทางตรง หรือทางอ้อม

องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หมายถึง องค์การอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ๑) ความผิดกระทำในเขตแดน ของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ ๒) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง ๓) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์การ อาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ ๔) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญ เกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

การก่อการร้าย	หมายถึง บุคคล สิ่งของ พฤติกรรม ที่ก่อให้เกิด ความน่ากลัว
ผลประโยชน์ของชาติ	หมายถึง สิ่งที่เป็นความปรารถนาหรือแนวคิดสูงสุดของชาติอัน เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย เอกราช เกียรติและศักดิ์ศรี ความ เจริญรุ่งเรืองของชาติและประชาชน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

ด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการล่อลวงหรือชักพาไปเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือของผู้อื่น หรือเพื่อการอนาจาร หรือเพื่อนำมาใช้แรงงานในเรือประมง หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น มีแนวโน้มในการขยายขอบเขตโดยไม่จำกัดเฉพาะหญิงหรือเด็กหญิงแต่ยังกระทำต่อชายและเด็กชายด้วย โดยไม่จำกัดในประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ได้กระทำในทุกๆ ส่วนของโลก ในลักษณะของการกระทำในรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องของการดำเนินคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การวิจัยในบทนี้จึงขอนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กลไก เครื่องมือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างการค้ามนุษย์และอาชญากรรมประเภทอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง เช่น การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (รายละเอียดตามผนวก ก) โดยนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี ที่มาของการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแยกแยะว่าใครคือผู้กระทำผิด และใครคือผู้เสียหายอันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และกรอบความร่วมมือของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ในทะเล

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์

นิยาม

นิยามของการค้ามนุษย์ตาม “พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children)

เมื่อครั้งที่อาชญากรรมการค้ามนุษย์ยังไม่มีคำนิยามความหมายที่ชัดเจน หลายคนมองว่า “การค้ามนุษย์” ก็คือ การลักลอบขนคนหรือนำพาคนเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย (Human smuggling or illegal immigration) รูปแบบหนึ่ง ดังนั้น จึงพบว่า การคัดแยกผู้ที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและเหยื่อการค้ามนุษย์ของแนวความคิดเกี่ยวกับการปราบปรามการค้ามนุษย์ อาจกล่าวได้ว่าเริ่มต้นมาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น (๑๙๔๙ United Nations Convention on the Suppression of the traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others) โดยอนุสัญญาดังกล่าวเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่เป็นธุระจัดหา ล่อลวง หรือชักจูงให้บุคคลอื่นมาค้าประเวณี รวมทั้งยังเรียกร้องให้มีการลงโทษผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้อื่นด้วย ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงประมาณกลางทศวรรษที่ ๑๙ ได้มีผู้ออกมาโต้แย้งว่า การขายบริการทางเพศเป็นการประกอบธุรกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงได้เรียกร้องให้ยกเลิกการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งให้สามารถขอใบอนุญาตทำการได้ตามกฎหมาย นอกจากนี้ อนุสัญญาดังกล่าวยังขาดกลไกในการตรวจสอบและบังคับใช้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการระหว่างประเทศใหม่ที่สามารถต่อสู้กับการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความพยายามของประชาคมโลกในอันที่จะมีกลไกระหว่างประเทศใหม่ที่ใช้ในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์ได้บรรลุผลเมื่อมีการร่าง “พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) ในปี ค.ศ.๒๐๐๑ (พ.ศ.๒๕๔๔) โดยพิธีสารดังกล่าวได้ถูกแนบไว้ท้าย “อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร”(Convention against Transnational Organized Crime)

พิธีสารฉบับนี้ ได้นิยามความหมายของการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังได้ขยายความหมายของการค้ามนุษย์ให้ครอบคลุมการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในรูปแบบอื่น นอกเหนือไปจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (Sexual purposes) เช่น การแสวงหาประโยชน์ทางด้านแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ พิธีสารฉบับนี้ยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังเหยื่อทุกเพศทุกวัย โดยไม่เพียงเฉพาะเหยื่อการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กและสตรีเท่านั้น ข้อบทหรือบริบทของพิธีสารยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังเหยื่อที่เป็นชายด้วยค่านิยามการค้ามนุษย์ตาม The Palermo Protocol

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศต่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ ในหลายประเทศได้ลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) หรือที่เรียกว่า The Palermo Protocol ซึ่งพิธีสารดังกล่าวได้บัญญัติความหมายของการค้ามนุษย์ (Trafficking in persons) ไว้ในมาตรา ๓ (Article ๓) ว่า ๑๓

- (a) “Trafficking in persons.” shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or organs;
- (b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered “trafficking in persons” even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;...

(d) “Child” shall mean any person under eighteen years of age...”

โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)) ในฐานะองค์กรผู้ดูแลการปฏิบัติตาม (the guardian) อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารที่เกี่ยวข้อง ได้จำแนกองค์ประกอบของการค้ามนุษย์ตามนิยามในมาตรา ๓ ของพิธีสารดังกล่าวออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่

๑. ลักษณะของการกระทำ (act) ได้แก่ การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล

๒. วิธีการกระทำ (method) ได้แก่ การข่มขู่ หรือการใช้กำลัง การคุกคามหรือการบีบบังคับ การลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอกลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบ การอาศัยความอ่อนด้อยของเหยื่อ (vulnerability) การให้เงินหรือประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น

๓. เป้าหมายของการกระทำ (purpose) เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อาทิ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น การแสวงหาทางเพศในรูปแบบอื่น การใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส และการกระทำอื่นใดในลักษณะอย่างเดียวกัน รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการขายอวัยวะของบุคคลอื่น

อีกทั้งยังกำหนดว่า ไม่สามารถยกความยินยอมของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้กับการแสวงหาประโยชน์ของผู้กระทำความผิดได้ เพราะการให้ความยินยอมของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อภายใต้สถานการณ์อันจำกัด อาทิ การข่มขู่ การคุกคามหรือการใช้กำลังอย่างใดๆ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวให้ความยินยอม ไม่อาจถือได้ว่าบุคคลเหล่านั้นให้ความยินยอมแต่อย่างใด เนื่องจากการให้ความยินยอมในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้เป็นการให้ความยินยอมอย่างแท้จริง เพราะเหตุที่เสรีภาพในการกำหนดเจตจำนงเพื่อกระทำการอย่างใดๆ ของบุคคลเหล่านั้นได้เสียไปเนื่องจากสถานการณ์อันจำกัด (self-determined decision) ซึ่งความยินยอมอาจถือเป็นข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้ความผิดฐานค้ามนุษย์แตกต่างกับความผิดในการลักลอบหรือขนคนเข้าเมือง และความผิดฐานค้ามนุษย์สำหรับเหยื่อที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยวิธีการดังที่ระบุไปก็เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์แล้ว

การแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ มักจะมี ๒ รูปแบบ

๑. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (Sexual exploitation) เช่น การบังคับค้าประเวณี การบังคับให้เต้นระบำเปลื้อง สื่อลามกอนาจาร การจัดหาคู่อุปถัมภ์ หรือ เมียสั่งทางไปรษณีย์ (Mail-ordered Brides)

๒. การแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและแรงงาน (Economic related and labor exploitation) เช่น ทำงานเกษตรกรรม การใช้แรงงานเยี่ยงทาส ได้แก่ การบังคับใช้แรงงานในเรือประมง การบังคับให้ทำงานในโรงงานนรก สถานที่ก่อสร้าง สถานที่บันเทิง บังคับให้ขยาเสพติด และการบังคับให้เป็นขอทาน เป็นต้น (ประวิทย์ ร้อยแก้ว. บทความเรื่องการค้ามนุษย์ คำนียาม ความหมาย. ๒๕๔๙)

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิที่เราได้รับมาตั้งแต่เกิด หากปราศจากสิทธิเหล่านี้แล้ว เราจะไม่สามารถดำรงความเป็นมนุษย์ไว้ได้ สิทธิเหล่านี้ทำให้เราสามารถพัฒนาอย่างเต็มที่ และสามารถใช้คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ มโนคติและสามารถตอบสนองความต้องการของเรา สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิพื้นฐานที่หญิงและชายแต่ละคนไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใดในโลกนี้มีสิทธิที่จะได้รับ ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ หลักการเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีอันเท่าเทียมกันของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากล การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการค้ามนุษย์

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติซึ่งประกาศรับรองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้กล่าวถึงสิทธิต่างๆ ที่เป็นรากฐานของสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

หลักการสิทธิมนุษยชน

เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย สิทธิที่จะดำรงชีวิตที่จะได้รับเสรีภาพและความปลอดภัยในร่างกาย สิทธิที่จะมีอิสรภาพ สิทธิที่จะดำรงชีวิตและมีความปลอดภัยในร่างกาย สิทธิแรงงาน สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างและค่าตอบแทน สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชย สิทธิที่จะมีสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและเหมาะสม สิทธิที่จะได้รับการหยุดพักและพักผ่อน สิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมกับสหภาพ

แนวคิดเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน

รูปแบบของการละเมิด

- การหลอกลวง (โดยสัญญาว่าจะมีงานที่ดีกว่า การจัดทำเอกสารปลอมแปลง ค่านายหน้าที่แพงลิ่ว พันธะด้านหนี้สิน)

- การถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว

- การข่มขู่และการใช้ความรุนแรง (การลักพาตัว การบังคับ การทรมาน)

- การทารุณ (ทางร่างกาย จิตใจ ทางเพศ)

สภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์ อันนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- แรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างทั้งในระบบและนอกระบบ (รวมทั้งการทำงานบ้าน)

- สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย สภาพการทำงานที่เลวร้าย

- การทำงานเกินเวลาที่กำหนด

- การทำงานได้รับค่าจ้างขั้นต่ำที่ไม่เป็นธรรม ไม่สามารถจัดตั้งสหภาพ

ในเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์ รายงานข้าหลวงใหญ่สหประชาชาติต่อสภาเศรษฐกิจว่าด้วยหลักและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการลักลอบการค้ามนุษย์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนเบื้องต้น ๓ ประการ คือ

๑. สิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ควรเป็นหัวใจหลักในความพยายามที่จะป้องกันและต่อสู้กับการค้ามนุษย์ รวมทั้งการคุ้มครอง ช่วยเหลือและให้การชดเชยเหยื่อ

๒. รัฐมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องดำเนินการอย่างเต็มความสามารถในการป้องกันการค้ามนุษย์ การสืบหาและดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์ รวมทั้งการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

๓. มาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์ ไม่ควรส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ผู้อพยพ ผู้ถูกไล่ที่ ผู้ลี้ภัยทางการเมือง และผู้ที่ต้องการที่หลบภัย

นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวยังได้ระบุถึงแนวทาง ๑๐ ประการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกรณีการค้ามนุษย์ อันประกอบด้วย

๑. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๒. การพิสูจน์หาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการลักลอบการค้ามนุษย์และผู้กระทำผิด
๓. การวิจัย การวิเคราะห์ การประเมิน และการเผยแพร่
๔. ขอบเขตทางกฎหมายที่เหมาะสม
๕. การตอบสนองทางกฎหมายที่เหมาะสม
๖. การป้องกันการลักลอบการค้ามนุษย์
๗. มาตรการพิเศษในการปกป้องและสนับสนุนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการลักลอบการค้ามนุษย์
๘. แนวทางในการแก้ไข
๙. ภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สร้างสันติภาพ ตำรวจ นักมานุษยวิทยา และเจ้าหน้าที่ทางการทูต
๑๐. การร่วมมือประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐและภูมิภาค

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์

ความหมายของการค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย มีองค์ประกอบสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. องค์ประกอบภายนอก คือ การกระทำที่ครอบคลุมความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดแต่ละฐาน (แสง บุญเฉลิมวิภาส, หลักกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน พ.ศ.๒๕๔๖ หน้า ๔๗) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖ บัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยแยกองค์ประกอบภายนอกไว้ ๓ ส่วน ได้แก่

- ๑.๑ ผู้กระทำ ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร
- ๑.๒ ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ บุคคลใด และเด็กทั้งชายและหญิง อายุไม่เกิน ๑๘ ปี
- ๑.๓ การกระทำ พฤติการณ์ประกอบการกระทำ (วิธีการ)

โดยมีการกระทำ (action) ได้แก่ เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ และมีวิธีการ (means) หรือพฤติการณ์ประกอบการกระทำ โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล (ถ้าผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก ไม่ต้องมีวิธีการ)

๒. องค์ประกอบภายใน

๒.๑ เจตนา ซึ่งการกระทำโดยเจตนา หมายถึง การกระทำโดยมุ่งประสงค์ต่อผลหรือการกระทำที่ย่อมเห็นผลของการกระทำนั้น

๒.๒ เจตนาพิเศษ (purposes) หมายถึง มูลเหตุชกัใจในการกระทำคามผิด โดยผู้กระทำเจตนาให้เกิดผลนั้นโดยตรง ได้แก่ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ เช่น เพื่อสนองความใคร่ เพื่อการอนาจาร เพื่อการค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน

สำหรับในการกระทำผิดฐานคามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน กล่าวคือ ผู้กระทำมีมูลเหตุจูงใจที่จะกักขัง พาไป หรือเอาตัวผู้เสียหายไปบังคับใช้แรงงาน หรือส่งไปให้ผู้อื่นบังคับใช้แรงงานโดยหวังผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำครอบค้ประกอบภายนอกแล้วและมีเจตนาพิเศษ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานแล้ว แม้จะยังไม่มีการบังคับใช้แรงงานจริงๆ หรือผู้กระทำยังไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ จากการบังคับใช้แรงงานก็ตาม ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานคามนุษย์แล้ว (รายละเอียดตาม ผนวก ข)

คามผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า

มนุษย พ.ศ.๒๕๕๑

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษยเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และมีบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำคามผิดที่เป็นการคามนุษย์ไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งกำหนดให้ต้องรับผิดเมื่อได้เตรียม หรือสมคบกัการกระทำคามผิด

ลำดับขั้นตอนในการกระทำคามผิดคามนุษย์

๑. คิดที่จะกระทำคามผิด
๒. ตกลงใจที่จะกระทำคามผิด
๓. สมคบกกระทำคามผิด
๔. เตรียมการกระทำคามผิด
๕. ลงมือกระทำคามผิด ถ้าลงมือแล้วไม่สำเร็จ ผู้กระทำมีความผิดฐานพยายาม
๖. คามผิดสำเร็จ

โดยหลักทั่วไปการคิดและตกลงใจที่จะกระทำ กฎหมายยังไม่ถือว่าเป็นคามผิด เพราะเป็นเพียงความคิดที่อยู่ในจิตใจ พิสูจน์ยาก และยังห่างไกลต่อคามผิดที่จะเกิดขึ้นสำเร็จ และยังอาจกลับใจไม่กระทำได้ เมื่อไม่มีการกระทำใดๆ กฎหมายยังไม่ลงโทษ

คามผิดฐานสมคบกคามนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย มาตรา ๙ “ผู้ใดสมคบกโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำคามผิดตามมาตรา ๖ ต้องระวางโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับคามผิดนั้น

ถ้าผู้สมคบกกันกระทำผิดคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำคามผิดตามที่ได้สมคบกกันผู้ร่วมสมคบกด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับคามผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย”

การสมคบก คือ การแสดงออกถึงความตกลงจะกระทำคามผิดร่วมกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการคิดและตกลงใจกระทำคามผิด ซึ่งยังไม่ถึงขั้นของการเตรียมการเพื่อกระทำคามผิด

เพียงแต่ผู้กระทำมีการคิดร่วมกันที่จะกระทำความผิดเท่านั้น สารสำคัญคือต้องมีการตกลงกันไม่ใช่เพียงแต่คุยกัน ชวนกัน ยังไม่ได้มีการตกลงกัน อันนั้นยังไม่เป็นความผิด การตกลงกันไม่ว่าจะกระทำโดยกิริยา ท่าทาง ต้องมีหลักฐานการตกลงกันจริงๆ

ความแตกต่างระหว่างความผิดฐานสมคบและฐานตัวการร่วม คือ ความผิดฐานสมคบจะเป็นความผิดใดบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ตกลงกัน” เพื่อกระทำความผิด ส่วนความผิดฐานตัวการร่วม จะเป็นความผิดเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป “ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน” หมายความว่าร่วมกันตั้งแต่ในขั้นที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด คือ การ “ลงมือ” อันเป็นการเริ่มต้นของความผิดฐานพยายามกระทำความผิด

ความผิดฐานเตรียมการค้ำมนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ มาตรา ๘ “ผู้ใดเตรียมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๖ ต้องระวางโทษหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

เตรียมการ หมายถึง การกระทำใดๆ ก่อนลงมือกระทำความผิดเป็นการกระทำที่ถัดจากการคิดและตกลงใจ เป็นการกระทำที่แสดงออกมาภายนอกด้วยความมุ่งหมายอันนำไปสู่การกระทำความผิดสำเร็จ เช่น เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือในการกระทำความผิด

การเตรียมกระทำความผิดนั้น โดยหลักกฎหมายอาญาทั่วไป ยังไม่ลงโทษ เพราะถือว่ายังไม่ลงมือกระทำความผิด แต่การเตรียมกระทำความผิดบางฐานที่เป็นความผิดร้ายแรง มีผลกระทบต่อสาธารณะ กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นความผิด ซึ่งผู้เตรียมก็จะมี ความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ความผิดฐานค้ำมนุษย์ เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อประเทศชาติและบุคคล จึงกำหนดให้ผู้เตรียมการค้ำมนุษย์มีความผิดและต้องรับโทษ

ความรับผิดของนิติบุคคลในความผิดฐานค้ำมนุษย์

การค้ำมนุษย์ในปัจจุบันมักมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Organized crime) ซึ่งเป้าหมายของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ก็คือ การแสวงหากำไรจากการดำเนินธุรกิจที่มิชอบด้วยกฎหมาย (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ์ และองอาจ เทียนศิริณ, “ความรับผิดของนิติบุคคล”, ในโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ ๒, สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า ๒) ในการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรนั้น มีหลายกรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของนิติบุคคล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของนิติบุคคล

นิติบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น คือจะก่อตั้งขึ้นโดยไม่มีกฎหมายมารองรับหรือไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการจัดตั้งไว้ไม่ได้ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น”

เนื่องจากนิติบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย ไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่อาจแสดงเจตนาหรือกระทำการใดๆ ด้วยตนเองได้ จึงต้องมีผู้แทนคอยดำเนินการให้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล” ผู้แทนนิติบุคคลอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะกำหนดไว้ อีกทั้งมีหน้าที่ตามกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งเช่นกัน การ

ดำเนินการของผู้แทน จะต้องกระทำไปภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นเท่านั้นจึงจะมีผลผูกพันนิติบุคคล หรือกรณีที่มีการกระทำของผู้แทนภายใต้ขอบวัตถุประสงค์ของทำละเมิดแก่บุคคลอื่นนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกด้วย ส่วนความเกี่ยวพันตามกฎหมายระหว่างผู้แทนกับนิติบุคคล ระหว่างผู้แทนกับบุคคลภายนอกหรือระหว่างนิติบุคคลกับบุคคลภายนอก ให้นำกฎหมายว่าด้วยการตัวแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น ถ้าเป็นเรื่องผู้แทนกระทำโดยนอกขอบวัตถุประสงค์กระทำโดยปราศจากอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจผู้แทนต้องรับผิดโดยลำพังไม่ผูกพันนิติบุคคล หรือถ้าการกระทำนอกเหนือขอบวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดการละเมิดหรือเป็นการทำละเมิดโดยส่วนตัว นิติบุคคลไม่ต้องรับผิด

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกตระหนักเป็นอย่างดีว่าการป้องกันและปราบปรามกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งลักษณะองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นที่มีใช้กฎหมายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ จึงทำให้เกิดอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารอีก ๓ ฉบับ ได้แก่

- พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก
- พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและอากาศ
- พิธีสารต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย

ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ และลงนามพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กกับพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเล และอากาศ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ทำให้ประเทศไทยมีภาระผูกพันที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีมาตรการสอดคล้องกับมาตรการต่างๆ ตามที่อนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ทั้งสองฉบับกำหนดไว้

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ ๑๐ วรรค ๑ กำหนดให้นิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่นิติบุคคลได้กระทำการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และเพื่อให้กฎหมายไทยสอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงได้มีการบัญญัติความรับผิดชอบฐานการค้ามนุษย์ของนิติบุคคลไว้ในมาตรา ๕๓ ในกรณีที่นิติบุคคลใดกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใดหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท

สำหรับการดำเนินคดีอาญากับนิติบุคคลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗ ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคล ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี หากผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลขัดขืนหมายเรียก ผู้มีอำนาจออกหมายจับของพนักงานสอบสวนหรือศาล จะออกหมายจับผู้นั้นให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลก็ได้ แต่จะขัง จำคุก หรือใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลมิได้ และในการฟ้องนิติบุคคลจะต้องระบุชื่อนิติบุคคลโดยระบุว่ามีผู้ใดเป็นผู้แทนนิติบุคคลด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้เรียกผู้แทนนั้นไปศาลได้ถูกต้อง (บัญญัติ สุชีวะ, “ความ

รับผิดทางอาญาของนิติบุคคล” เล่มที่ ๓๓ ตอนที่ ๑ พ.ศ.๒๕๑๙ หน้า ๖) ผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาร่วมกับนิติบุคคลด้วย เนื่องจากเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดตามกฎหมายโดยตรง ดังนั้นจึงต้องดำเนินคดีกับผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลด้วย

ความรับผิดชอบประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงอาจมีการกระทำความผิดหลายคน ทั้งเจ้าของเรือ หุ่นส่วนที่เกี่ยวข้อง ไต้ก๋ง คนงานที่เป็นลูกน้อง นายหน้าหาคนงาน เป็นต้น แต่ละคนจะมีการกระทำที่แตกต่างกันและอาจเป็นความผิดตามกฎหมายที่แตกต่างกันด้วย นอกจากความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แล้ว ผู้กระทำอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน

ฐานความผิด	กฎหมาย
ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย	มาตรา ๒๙๕
ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส	มาตรา ๒๙๗
ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวหรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย	มาตรา ๓๐๙
ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือทำด้วยประการอื่นใดทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย	มาตรา ๓๑๐
ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือทำด้วยประการอื่นใดทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย และให้ผู้อื่นนั้นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือผู้อื่น	มาตรา ๓๑๐ ทวิ
ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาสหรือมีลักษณะคล้ายทาส	มาตรา ๓๑๒
ความผิดฐานรับไว้ จำหน่าย เป็นธุระจัดหา ล่องไป หรือพาไป ซึ่งบุคคลอายุเกิน ๑๕ ปีแต่ไม่เกิน ๑๘ ปี แม้บุคคลนั้นจะยินยอมก็ตาม	มาตรา ๓๑๒ ตริ
ความผิดฐานใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย หรือวิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดพาคนหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ผู้ถูกพาไปนั้นตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย	มาตรา ๓๒๐

กรอบความร่วมมือของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ได้จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานต่างๆ เกี่ยวกับกิจการทางทะเลในทุกด้าน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีกองทัพเรือเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติ และส่วนราชการต่างๆ ยังคงปฏิบัติงานตามภารกิจเหมือนปกติ โดยมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยต่างๆ ไม่เปลี่ยนแปลง โดยมีระเบียบปฏิบัติประจำ ศรชล. (รปจ.ศรชล.) เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ส่วนราชการที่เข้าร่วมปฏิบัติงานใน ศรชล. ได้แก่ ส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานทางทะเล โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ หน่วยปฏิบัติการหลัก และหน่วยปฏิบัติการร่วม ดังนี้

๑. หน่วยปฏิบัติการหลัก ได้แก่ กองทัพเรือ กรมศุลกากร กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมประมง และกองตำรวจน้ำ

๒. หน่วยปฏิบัติการร่วม ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรมสรรพสามิต สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมควบคุมมลพิษ กรมป่าไม้ กรมศิลปากร สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมทรัพยากรธรณี และส่วนราชการอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานทางทะเล

ศรชล. จัดตั้ง ณ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ (ศปก.ทร.) พระราชวังเดิม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีเสนาธิการทหารเรือ/ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ (ผอ.ศรชล.) มีคณะกรรมการบริหาร ศรชล. ซึ่งประกอบด้วย อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทะเลเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ร่วมบริหารการปฏิบัติงานของ ศรชล. ในการกำหนดนโยบายปฏิบัติ หรืออื่นๆ โดยมี ผอ.ศปก.ทร. เป็นประธานกรรมการบริหารฯ อีกตำแหน่งหนึ่ง และจัดตั้งกองบังคับการ ศรชล. โดยมีฝ่ายอำนวยการที่ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในกองบังคับการศูนย์ฯ ซึ่งจัดจากกำลังพลของกองทัพเรือปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง สำหรับกำลังพลจากส่วนราชการอื่นๆ จะปฏิบัติงานในที่ตั้งปกติ โดยสามารถติดต่อประสานงานกับกองบังคับการศูนย์ฯ หรือฝ่ายอำนวยการจากส่วนราชการต่างๆ ได้โดยตรง

การปฏิบัติในการรักษากฎหมาย มีพื้นที่ปฏิบัติการทั้งด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบอยู่ภายในทะเลอาณาเขต (๑๒ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานตรง) และขยายการปฏิบัติไปถึงเขตต่อเนื่อง เขตไหล่ทวีป/ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และในทะเลหลวง ได้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายบางฉบับ และเป็นไปตามกฎหมายที่ได้ประกาศให้อำนาจ หน้าที่ แก่เจ้าหน้าที่ไว้ โดยภารกิจที่ปฏิบัติเป็นไปตามแผนคำสั่งและกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ ภายใต้ขีดความสามารถที่จะกระทำได้

ศรชล. ที่จัดตั้งขึ้น มีลักษณะของการปฏิบัติงานเป็นศูนย์รวมในการประสานงาน โดยส่วนราชการต่างๆ ยังคงมีโครงสร้างของหน่วยงานทางทะเลต่างๆ และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไม่เปลี่ยนแปลง หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการต่างๆ ยังคงปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ ตามปกติ โดยที่กำลังของส่วนราชการต่างๆ จะไม่ขึ้นการควบคุมทางยุทธการโดยตรงกับ ศรชล. หรือ ศรชล.เขต แต่จะเป็นการประสานงาน โดย ศรชล.เขต ในแต่ละพื้นที่ สามารถนัดหมายหรือร้องขอเรือจากหน่วยต่างๆ มาปฏิบัติงานร่วมได้เป็นครั้งคราวหรือเมื่อมีเหตุการณ์ และมีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวกรอง และการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ปฏิบัติการโดยใกล้ชิด ทั้งนี้ ส่วนราชการที่เป็นหน่วยปฏิบัติในทะเลต่างๆ จะแจ้งที่ตั้ง การวางกำลัง และแผนการลาดตระเวนให้ ศรชล.เขต ในพื้นที่รับผิดชอบทราบ ตามห้วงเวลาที่เหมาะสม ศรชล.เขต จะเชิญส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่เพื่อกำหนด รวมทั้งแจ้งการออกเรือ จอดเรือ ให้ ศรชล.เขต ทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพการปฏิบัติการได้เป็นภาพรวม และเพื่อการประสานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการกำหนดข่ายการติดต่อสื่อสาร และตัวบุคคลที่จะติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยได้โดยตรง รวมทั้งมีการประชุม

เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ศรชล. จะเน้นการปฏิบัติทางทะเลทั้งปวง ซึ่งรวมถึงการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล การช่วยเหลือประชาชนการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และภารกิจอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการประสานการปฏิบัติในด้านต่างๆ ระหว่างหน่วยต่างๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติ โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานในการประสานการปฏิบัติในงานด้านต่างๆ

การดำเนินการด้านกฎหมาย มีการประสานงานระหว่างส่วนราชการ และมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. ศรชล. ดำเนินการรวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกระดับ ตลอดจนการดำเนินการตรวจค้น จับกุม และการดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อพิจารณาปรับปรุง และแก้ไขกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุม หรือยังซ้ำซ้อนให้ครอบคลุมและมีความชัดเจนในการปฏิบัติ

๒. ประสานความร่วมมือในการตรวจสอบ ตรวจค้น จับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมายจนถึงที่สุด โดยมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิด

๓. การดำเนินการให้อยู่ในกรอบนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ศรชล. ขึ้นในทางนโยบายโดยตรงต่อ สมช. มี อปท. เป็นเลขานุการ ฯ โดย ศรชล. ดำเนินการควบคุมและประสานงานการปฏิบัติต่อ ศรชล.เขต

ศรชล. จึงเป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในทะเล โดยจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการ กลไก ในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องเพื่อให้กำลังพลหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในการดำเนินการเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ นำไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติการกิจได้อย่างถูกต้อง มีการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย(น.อ.กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์. บทสัมภาษณ์. ๒๕๖๑)

การค้ำมนุษย์บังคับใช้แรงงานในเรือประมงทะเล

การค้ำมนุษย์นับเป็นปัญหาที่ถือว่าร้ายแรงที่สุดที่เกิดขึ้นในภาคประมงทะเล เนื่องจากการละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างโหดร้ายทารุณที่สุดเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานอย่างมากในธุรกิจภาคประมง ในขณะที่ธุรกิจประมงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชาติ แต่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้ บรรดาผู้ประกอบการ เจ้าของเรือ ได้กัก ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการทำงานในเรือจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือตัวเองโดยทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้คนมาทำงาน แม้กระทั่งการซื้อขายคนเพื่อมาเป็นแรงงานในเรือประมง มีวงจรของนายหน้าจัดหาคนและซื้อขายกับผู้ประกอบการประมง กลุ่มแรงงานข้ามชาติ คนจนในต่างจังหวัด และคนเร่ร่อนในเมืองหลวง จึงกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงและเป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มนายหน้าเหล่านี้

ปัญหาการค้ำมนุษย์รูปแบบการบังคับใช้แรงงานในเรือประมงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่พบในเรือประมงไทย โดยเฉพาะเรือประมงที่ออกทำประมงนอกน่านน้ำด้วยสภาพงานที่หนักและเสี่ยงอันตรายเป็นเวลานาน ทำให้ประสบความขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ประกอบกับการทำงานกลางทะเลอยู่ห่างไกลจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ลูกเรือที่ทำงานไม่มีทางที่จะร้องเรียนขอความช่วยเหลือได้ นอกจากกระโดดน้ำหนีหรือหนีขึ้นฝั่งขณะที่เรือเทียบท่าขายปลา ปัญหาการค้ำมนุษย์ใน

ภาคประมงทะเลจึงยังคงมีสถานการณ์ที่เลวร้ายและจะปรากฏให้เห็นก็ต่อเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งแล้ว ลูกเรือหรือญาติพี่น้องลูกเรือมาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ความโหดร้ายของการค้ามนุษย์ในภาคประมงไม่ได้แค่ส่งผลให้ผู้เสียหายถูก ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ถูกทำร้ายร่างกายและถูกบังคับให้ทำงานเท่านั้น แต่ผลจากการถูกกักขัง บังคับให้ ทำงานที่มีสภาพโหดร้าย เสี่ยงอันตราย ขาดการพักผ่อนที่เพียงพอเป็นเวลานานจนทำให้ลูกเรือหลาย รายเจ็บป่วย ล้มตายเป็นจำนวนมาก ที่เลวร้ายกว่านั้นคือ เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจทำให้ลูกเรือ บางรายเลือกที่จะกระโดดน้ำตายเนื่องจากทนสภาพการทำงานที่โหดร้ายไม่ได้จึงเลือกที่จะจบชีวิตตัวเอง โดยที่พวกเขาไม่ได้รับสิ่งใดเป็นการตอบแทนเลย (สนง.กฎหมายเอส อาร์, มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครอง เด็ก (FACE), องค์การช่วยเหลือเด็กแห่งสหราชอาณาจักร (Save The Children U.K.): คำมนุษย์ แรงงานในเรือประมงทะเล หน้า ๙๙)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มแรงงานข้ามชาติมีสาเหตุหลักมา จากการที่แรงงานข้ามชาติมีความเปราะบางในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานะที่ผิดกฎหมาย สัญชาติ ภาษา อคติ ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ง่าย อีกทั้งมนุษย์ไม่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่า ความเป็นมนุษย์เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน การที่คนไทยมักมองว่าแรงงานข้ามชาติที่มาจากประเทศ เพื่อนบ้านโดยเฉพาะ พม่า ลาว กัมพูชา เป็นคนชั้นแรงงาน เป็นพลเมืองชั้นสองที่ไม่มีคุณค่าความเป็น คนเท่าเทียมกับตนเอง เมื่อไม่มองว่าพวกเขาเป็นคนที่ควรได้รับการคุ้มครอง ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน จึงเกิดการขายคนมองคนเป็นเพียงสินค้า การบังคับและการทำร้าย ทบตี แสวงหาผลประโยชน์จาก เนื้อตัวร่างกาย การใช้แรงงานเยี่ยงทาสเหล่านี้ล้วนมาจากอคติและการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นประกอบ กับที่ผ่านมาประเทศไทยมีแนวคิดต่อนโยบายจัดการระบบแรงงานต่างด้าวอยู่บนพื้นฐานเรื่องความ มั่นคงของชาติ และแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครอง แรงงานข้ามชาติ ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการทำงานและการจ้างงานและการอพยพเคลื่อนย้าย แรงงาน ขั้นตอนการขออนุญาตมีความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายมาก เป็นเหตุให้แรงงานต่างด้าวลักลอบอยู่ ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิได้ง่าย สถานะที่ผิดกฎหมาย ทำให้เกิดความเปราะบาง พิสูจน์ตัวตนยาก ปัญหาการสื่อสารและไม่สามารถเข้าถึงความคุ้มครองของ รัฐและสังคม จึงตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในที่สุด

ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานต่างด้าวในภาคประมง

แรงงานประมงเป็นอาชีพที่คนไทยไม่นิยมทำเพราะเป็นงานหนัก อันตรายต้องอยู่กลาง ทะเลนาน จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน อันนำไปสู่การค้ามนุษย์ในภาคประมง โดยมีนายหน้า หลอกหลวงคนเพื่อส่งต่อไปบังคับใช้แรงงานบนเรือประมง นอกจากนี้ปัจจุบันมีผู้ประกอบการบางราย หันไปใช้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจึงทำให้เกิดปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้น ผู้ที่เป็นเหยื่อจะมีแรงงานคน ไทยและแรงงานข้ามชาติ ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานพม่าที่หลบหนีเข้าเมือง แรงงานเหล่านี้มี โอกาสในการเลือกน้อย จึงมีความเสี่ยงสูงในการถูกล่อลวงจากนายหน้าค้ามนุษย์ ขบวนการนายหน้า จะคอยเป็นตัวกลางจัดหาแรงงานป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานจำนวนมากโดยขบวนการนายหน้าจะมีหลาย ขั้นตอน และมีหลายทอดหลายต่อ ทั้งนายหน้ารายย่อยจนถึงนายหน้ารายใหญ่ วิธีการล่อลวงก็มีหลาย วิธีตั้งแต่การพาไปกินเหล้าในร้าน การหลอกหลวงว่างานที่พาไปทำมีรายได้สูง การใช้สารออกฤทธิ์ต่อ ประสาทผสมในอาหาร หรือใช้กำลังประทุษร้าย เมื่อได้เหยื่อไปแล้วก็จะมีการกักขังไว้เพื่อรอส่งต่อ

เรือประมง และเมื่อลงไปทำงานในเรือแล้วก็จะถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก ทำร้าย ทูตตี ไม่มีสวัสดิการดูแลเมื่อเจ็บป่วย และไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ค่าตอบแทนที่ได้รับก็มีจำนวนน้อยหรือบางรายไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด และคนเหล่านี้จะต้องอยู่บนเรือกลางทะเลนานหลายปี โดยไม่ได้รับค่าแรง ถูกบังคับให้ทำงานวันละ ๑๘ - ๒๐ ชั่วโมง เป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ ถูกข่มขู่และถูกทรมาน จนบางคนทนสภาพการทำงานที่โหดร้ายทารุณไม่ไหว ก็อาจหลบหนีออกจากเรือ หรือกระโดดน้ำเพื่อหนีไปตายเอาดาบหน้า จากผลสำรวจของ United Nations Inter-Agency Project on Human Trafficking (UNAIP) พบว่า ในจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกค้าแรงงานบนเรือประมงไทยที่ได้รับการสำรวจ ๔๙ คน มี ๒๙ คน (ร้อยละ ๕๘) ที่เคยเห็นเพื่อนคนงานถูกฆ่าโดยได้กัังเรือเมื่อได้กัังเห็นว่าอ่อนแอหรือป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ซึ่งการใช้แรงงานที่โหดร้ายนี้ถือว่าการบังคับใช้แรงงานที่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นการค้ำมนุษย์

สิทธิมนุษยชนและการค้ำมนุษย์ (Human rights and trafficking)

๑. The perspective of the Office of the United Nation High Commissioner for Human rights (มุมมองของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR))

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) เป็นหน่วยงานหนึ่งของสหประชาชาติ ทำหน้าที่เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๑๙๔๘ นายหลุยส์ อาร์เบอร์ ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชน เคยให้คำจำกัดความคำว่า สิทธิมนุษยชน ไว้ว่า การรับประกันทางกฎหมายในระดับสากลที่ให้ความคุ้มครองบุคคลและกลุ่มต่างๆ จากการกระทำ และการดเว้นจากการกระทำ ซึ่งเป็นการขัดต่อเสรีภาพ สิทธิ และศักดิ์ศรีของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน เช่น คุณค่าที่เท่ากันของมนุษย์ ความเท่าเทียมที่แบ่งแยกไม่ได้ และพึงพาค้ำซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้ สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) จึงมีมุมมองต่อการค้ำมนุษย์ว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นทั้งเหตุและผลของการค้ำมนุษย์ ดังนั้น การทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหัวใจของมาตรการป้องกันและขจัดการค้ำมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มาตรการต่อต้านการค้ำมนุษย์จึงไม่ควรกระทบสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ (www.bangkok.ohchr.org)

๒. แนวทางการแก้ปัญหา คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติ เรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ำมนุษย์

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ได้วางแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ไว้ ดังนี้

๕P ที่ประกอบไปด้วย protection คือ การคุ้มครอง prosecution คือ การฟ้องคดี punishment คือ การลงโทษ prevention คือ การป้องกัน promoting international cooperation and partnership คือ การส่งเสริมสร้างความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ติระหว่างประเทศ

๓R ที่ประกอบไปด้วย Redress คือ การชดเชย Rehabilitation คือ การฟื้นฟูให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์มีสภาพที่ดีขึ้น and Reintegration คือ การช่วยให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับคืนสู่สังคมได้ดังเดิม

๓C ที่ประกอบไปด้วย Capacity คือ ความสามารถต่างๆ Coordination คือ การสร้างความร่วมมือ and Cooperation คือ การประสานงาน

นอกจากหลักการข้างต้นแล้ว สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ยังมีคำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ไว้ ๑๑ ประการ คือ

๑. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Promotion & protection of human rights) ที่มุ่งเน้นไปถึงมาตรการที่รัฐใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต้องไม่กระทบสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของบุคคล รวมทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ต้องไม่กระทบสิทธิในการเคลื่อนย้ายอิสระของทุกคน และไม่กระทบต่อหลักการการไม่ส่งผู้อพยพกลับหากเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม (non-refoulement principle)

๒. การบ่งชี้เหยื่อจากการค้ามนุษย์และผู้ค้ามนุษย์ (Identification of trafficked persons) เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพราะหากไม่สามารถระบุตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างถูกต้องย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สิทธิของบุคคลนั้นได้รับการปฏิเสธ และความผิดฐานค้ามนุษย์เองมีความใกล้เคียงกับความผิดฐานอื่น เช่น การลักลอบขนคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงควรใช้ความระมัดระวังในการระบุว่า การกระทำใดเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องบริเวณชายแดน หรือตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพราะอาจเป็นหน่วยงานแรกที่สัมผัสกับเหยื่อจากการค้ามนุษย์

๓. การวิจัย วิเคราะห์ ประเมิน หรือเผยแพร่ (Research, analysis, evaluation & dissemination) การต่อต้านการค้ามนุษย์จะให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพต้องมีพื้นฐานจากข้อมูลที่แม่นยำ การวิเคราะห์ที่ถูกต้อง สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ นางแมรี โรบินสัน ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนเคยให้ความเห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์การค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นด้วยการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องตามมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพ (นางแมรี โรบินสัน, คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติเรื่องสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ หน้า ๘) หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ย่อมเป็นพลังสำคัญในการต่อต้านการค้ามนุษย์

๔. การดำเนินการเพื่อให้มีกรอบกฎหมายอย่างเพียงพอ (Adequate legal framework) ต้องยอมรับกันว่า กรอบกฎหมายที่มีครอบคลุมเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการต่อต้านการค้ามนุษย์ เพราะหากมีมาตรการในการป้องกันอย่างเพียงพอ แต่ขาดกฎหมายเฉพาะและเป็นไปในทางเดียวกับมาตรฐานสากลแล้วย่อม เป็นอุปสรรคในการต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งในแต่ละประเทศควรให้คำนิยามการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นการค้ามนุษย์ เช่น แรงงานขี้ดหนี้ การบังคับใช้แรงงาน เป็นต้น และยังคงมีบทลงโทษที่เพียงพอสำหรับความผิดที่ร้ายแรงอย่างการค้ามนุษย์ และมีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดมิให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และเหยื่อจากการค้ามนุษย์ควรมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งจากผู้กระทำความผิด

๕. การดำเนินการเพื่อให้มีการตอบสนองจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเพียงพอ (Adequate law enforcement response) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์และพยานที่รู้เห็นไม่ลังเลที่จะให้ข้อมูลการค้ามนุษย์ แต่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องมีการรับรองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวน การพิจารณาคดี และภายหลังจากที่มีการพิพากษา โดยเฉพาะในคดีที่ผู้กระทำความผิดมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งต้องมีความระมัดระวังต่อการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นพิเศษ และมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับเจ้าหน้าที่คนดังกล่าว

๖. การคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Protection and support for trafficked persons) รัฐและองค์กรระหว่างประเทศควรช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ควรให้การช่วยเหลือเพียงเฉพาะเหยื่อที่ยินยอมให้ข้อมูลเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี และควรจัดหาสถานที่ที่พักให้แก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่มีใช้สถานที่คุ้มขัง ต้องดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อปราศจากความลำเอียงทั้งในแง่สิทธิ ศักดิ์ศรี หรือสวัสดิภาพทางกายและใจ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อ

๗. การป้องกันการค้ามนุษย์ (Prevention) รัฐควรคำนึงถึงมูลเหตุของปัญหาและปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ได้แก่ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการเลือกปฏิบัติ เพื่อหามาตรการในการป้องกันปัจจัยเหล่านั้นที่จะเกิดขึ้น เช่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การจัดข้อมูลทางทะเบียนของบุคคลให้ถูกต้อง เป็นต้น และรัฐควรร่วมมือกับทุกองค์กรทุกระดับในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

๘. มาตรการพิเศษสำหรับการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Special Measures for the protection and support of child victims of trafficking) สำหรับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ย่อมได้รับผลกระทบทางร่างกาย จิตใจมากกว่าเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ รัฐจึงควรมีมาตรการพิเศษที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองประโยชน์สูงสุดแก่เด็กเหล่านั้น เช่น มาตรการทางกฎหมาย โดยเฉพาะคำนิยามเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ไม่ควรรวมถึงการหลอกลวง การใช้กำลังบังคับ การข่มขู่ สำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยากจะพิสูจน์สำหรับบุคคลในวัยดังกล่าว และยังคงควรมีมาตรการดูแลเด็กเหล่านั้นหากไม่สามารถส่งกลับครอบครัวได้อย่างปลอดภัย

๙. การเข้าถึงการเยียวยา (Access to remedies) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและกระบวนการในการเยียวยา รวมถึงสิทธิในการได้รับค่าสินไหมทดแทนแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ให้ทราบด้วยภาษาที่เหยื่อเข้าใจ และควรช่วยเหลือด้านเอกสารทางกฎหมายเพื่อให้เหยื่อเหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือตามสิทธิที่พึงมี

๑๐. ภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความสงบในสังคม และบุคลากรด้านมนุษยธรรม และการทูต (Obligations of peacekeepers, civilian police & humanitarian & diplomatic personnel) ซึ่งรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภาระหน้าที่ในการดำเนินการตามมาตรการการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ต้องโปร่งใส และการมีบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่เหล่านั้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

๑๑. ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างรัฐและภูมิภาค (Cooperation and coordination between states & regions) การค้ามนุษย์มีลักษณะของการกระทำทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐ ดังนั้นจึงต้องมีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการกับวงจรและอาชญากรรม การค้ามนุษย์ ซึ่งแต่ละรัฐควรมีข้อตกลงในการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ความร่วมมือในการสืบสวน สอบสวน กระบวนการทางศาล ซึ่งรวมถึงความร่วมมือขององค์กรเอกชนและภาคประชาสังคมด้วย

๓. Challenges related to human right and trafficking in the Asia-Pacific region: the role of the OHCHR (ความท้าทายด้านสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ในเขตเอเชียแปซิฟิก: บทบาทของ OHCHR)

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) เป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๗ เพื่อรักษาและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๑,๑๘๕ คน ทำงานอยู่ใน ๖๖ ประเทศทั่วโลก โดยทำงานอยู่ในนครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ๖๕๕ คน และประเทศไทยประมาณ ๑๔ คน

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) จะทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐบาลในแต่ละประเทศ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดสิทธิมนุษยชนในประเทศนั้น ช่วยให้แต่ละประเทศเข้าเป็นสมาชิกหรือให้สัตยาบันเพื่อเป็นภาคีในอนุสัญญาหรือพิธีสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งรับฟังเสียงของประชาชนในแต่ละประเทศ รับฟังการเรียกร้องด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศนั้นเพื่อผลักดันในระดับระหว่างประเทศให้ประเทศที่ประชาชนเรียกร้องมีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ยังมีบทบาทต่อการช่วยพัฒนาระบบกฎหมายภายในประเทศ เช่น สิทธิคนพิการ การดำเนินการกับบุคคลสูญหาย มีการติดตามเรื่องสิทธิมนุษยชนตามสถานการณ์ในประเทศนั้น รวมถึงให้คำแนะนำแก่องค์กรของรัฐ เช่น ที่ผ่านมาได้ให้คำแนะนำต่อกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมของประเทศไทย ซึ่งสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนจะเข้าไปให้ความรู้หลักสิทธิมนุษยชน และขอความร่วมมือปฏิบัติตามพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับงานและหน้าที่ในแต่ละองค์กร เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อขีดจำกัดขององค์กรนั้นๆ ในปัจจุบัน ทั้งสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ยังทำหน้าที่ติดตามสถานการณ์ของประเทศนั้นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนต่อประเทศและประชาชนของประเทศนั้น

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ในประเทศไทยยังรับผิดชอบดูแลด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ฟิลิปปินส์ ลาว เป็นต้น และทำงานร่วมกับองค์กรสหประชาชาติอื่น องค์กรที่ทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง องค์กรด้านสื่อสารมวลชน เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรด้านสื่อสารมวลชน ที่สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) มองว่า มีบทบาทสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่ที่ผ่านมาองค์กรด้านสื่อสารมวลชนในอดีตยังมีมุมมองต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่คลาดเคลื่อน เช่น องค์กรด้านสื่อสารมวลชนในยุโรป ซึ่งเดิมมองว่า เหยื่อคืออาชญากรรมที่ต้องออกจากสังคม ทำให้เหยื่อเหล่านั้นไม่ได้รับสิทธิหรือการ

ช่วยเหลือจากการเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่ปัจจุบันองค์กรด้านสื่อสารมวลชนหลายองค์กร ได้เปลี่ยนมุมมองและแนวคิดเห็นว่า เหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ใช่อาชญากรรม แต่เป็นบุคคลที่ถูกกระทำ และเหยื่อเหล่านั้นยังสามารถช่วยหาตัวผู้กระทำความผิดได้ จึงต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ มุมมองความคิดเรื่องเหยื่อคืออาชญากรรม สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ยังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้คนในสังคม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ปรับเปลี่ยนมุมมองและแนวคิดที่มีต่อเหยื่อ เพื่อให้เหยื่อเหล่านั้นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ต้องถูกผลักดันออกนอกประเทศในข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การเปลี่ยนแนวคิดดังกล่าวอาจส่งผลดีต่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากเหยื่อเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ที่ต้องปรับเปลี่ยนมุมมองและมีความเชี่ยวชาญที่มากพอ เพื่อสามารถดูได้ว่า ลักษณะของบุคคลใดเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หรือต้องมีความรู้ที่เพียงพอว่าสาเหตุใดที่ผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นจุดสังเกตที่สำคัญต่อการระบุตัวเหยื่อ ซึ่งหากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีประสิทธิภาพแล้วก็จะสามารถดำเนินการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้ตั้งแต่เริ่มต้น สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) พร้อมทั้งจะช่วยฝึกอบรมเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีความรู้ ความเข้าใจด้านการค้ามนุษย์ เพราะลักษณะโดยทั่วไปของเหยื่อมักจะไม่แสดงตัว เจ้าหน้าที่จึงควรระบุตัวบุคคลที่เป็นเหยื่อได้ตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งควรมีการคัดกรองตามสถานการณ์แต่ละประเทศที่เหยื่อนั้นเดินทางมา แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญในการคัดกรองต่อไป นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานควรมีความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องการค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมหรือแม้กระทั่งผู้พิพากษาที่ควรมีความเข้าใจต่อมุมมองและแนวคิดต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี และไม่ควรดำเนินคดีกับเหยื่อเหล่านั้นเพราะเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ใช่อาชญากรรม และควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิ การคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตลอดกระบวนการพิจารณาคดีให้แก่เหยื่อ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ สิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ รวมถึงมุมมองของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ดังที่นำเสนอแล้วข้างต้น จะเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการนำไปประกอบกับสาเหตุปัญหาและผลกระทบของการค้ามนุษย์ และบทบาทขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ บทบาทของพนักงานอัยการซึ่งจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรระหว่างประเทศในบทต่อไป

บทที่ ๓

ปัญหาการค้ามนุษย์ การศึกษาเปรียบเทียบ

ด้วยสภาพภูมิประเทศของไทยซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายพันกิโลเมตร มีแผ่นดินติดกับทะเล ๒ ด้าน คือ ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามัน ส่วนด้านตะวันออกเป็นทะเลอ่าวไทย และยังเป็นศูนย์กลางของคมนาคมในภูมิภาค ทำให้สะดวกต่อการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานจำนวนมากทั้งที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ทำให้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านต้องการเคลื่อนย้ายเข้ามาประเทศไทยจำนวนมาก เพื่อหางานทำที่มีรายได้ดีกว่าประเทศของตน อีกทั้งผู้ประกอบการของไทยก็มีความต้องการแรงงานต่างด้าวมาทำงานบางประเภทที่คนไทยไม่นิยมทำ เช่น งานกรรมกร งานในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง จึงเกิดขบวนการนำพาหรือหลอกลวงทั้งจากประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง เช่นเดียวกับแรงงานไทยและคนไทยจำนวนมากไม่น้อยต้องการเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศ ทั้งที่เดินทางโดยสมัครใจ และที่ถูกหลอกลวงว่าจะได้รายได้ที่มากขึ้น ตลอดจนค่านิยมทางวัตถุ ซึ่งจากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้คนไทยและคนต่างด้าวจำนวนหนึ่งตกเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศตนเองและประเทศอื่น แม้ประเทศไทยจะพยายามดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่ก็ยังประสบปัญหาการค้ามนุษย์เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยรูปแบบของการค้ามนุษย์ที่พบในไทย คือ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การใช้แรงงานหรือบริการ และการนำคนมาขูดรีด จากการที่ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยอยู่ติดทะเลซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิดส่งผลให้การใช้กำลังทางเรือของกองทัพเรือต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การค้ามนุษย์มีความยากลำบากและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางในการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา โดยในบทนี้จะกล่าวถึง สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยรูปแบบการค้ามนุษย์ในทะเล สาเหตุประเด็นปัญหาผลกระทบของการค้ามนุษย์ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับบทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศและบทบาทของพนักงานอัยการ

สถานะของประเทศไทยในกระบวนการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสถานะ ดังนี้.-

๑. ประเทศต้นทางของการค้ามนุษย์
๒. ประเทศทางผ่านของการค้ามนุษย์
๓. ประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์

จากผลการวิจัย (วันชัย รุจนวงศ์, โครงการวิจัยสภาวิจัยแห่งชาติเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร มกราคม ๒๕๕๕ - พฤษภาคม ๒๕๕๙) พบว่า การค้าแรงงานข้ามชาติปัจจุบัน ไทยส่งออกแรงงานไร้ฝีมือไปได้วันมากที่สุด โดยเป็นแรงงานผิดกฎหมายประมาณ ๓๐,๐๐๐ คนต่อปี และนำเข้าจากพม่า ลาว กัมพูชา จีน และเวียดนาม รวมกันประมาณสองล้านคน ส่วนการส่งออกและนำเข้าหญิงและเด็กเพื่อธุรกิจบริการทางเพศ ตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของ

สาวไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมา โดยมีการลักลอบนำหญิงไทยเข้าประเทศญี่ปุ่นปีละ ๑๐,๐๐๐ ถึง ๑๕,๐๐๐ คน โดยมีพม่าและมณฑลยูนนานของจีนเป็นประเทศต้นทางหลักของการนำเข้าหญิงและเด็กเพื่อธุรกิจทางเพศในประเทศไทย หญิงและเด็กจากประเทศพม่าและมณฑลยูนนานของจีนจะกระจายเป็นหญิงขายบริการอยู่ทั่วประเทศแต่เด็กและหญิงจากประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะถูกนำมาขายในสถานขายบริการตามจังหวัดต่าง ๆ แถบแนวชายแดน

รูปแบบการค้ำนุขย์ที่พบในประเทศไทย

๑. การบังคับค้าประเวณี
๒. การบังคับเพื่อธุรกิจทางเพศอื่น
๓. การบังคับใช้แรงงาน (ประมง)
๔. การบังคับขอราน

ประเภทของการค้ำนุขย์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. การค้ำนุขย์ในประเทศ หมายถึง การค้ำนุขย์จากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่นของประเทศไทย กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เด็ก และผู้หญิง

สาเหตุของการค้ำนุขย์ ได้แก่ ความยากจน เหตุผลทางวัฒนธรรมและครอบครัว (การเอาแบบอย่างจากครอบครัวอื่นที่มีรายได้จากขบวนการค้ำนุขย์) การด้อยโอกาสทางการศึกษา

กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในขบวนการค้ำนุขย์ ได้แก่ นายหน้า (ล่อลวง ไซ้กลูบาย) พ่อแม่ของเหยื่อ นักท่องเที่ยวทางเพศ (ค่านิยมชอบการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการใช้บริการทางเพศ) แรงงานต่างด้าว (คนโสด) รวมทั้งตัวผู้หญิงและเด็ก (เคยตัวจากการมีรายได้จำนวนมาก และใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย)

วิธีการ ได้แก่ หลอกลวงว่าไปทำงานโรงงาน แต่นำไปขายต่อให้สถานประกอบการที่มีการค้าประเวณี (ร้านอาหารคาราโอเกะ) อาจเป็นการดำเนินการแบบขายตรง หรือโดยการบังคับทางอ้อม ด้วยการให้ค่าแรงต่ำ เพื่อบีบให้เหยื่อเข้าสู่ระบบธุรกิจค้ำนุขย์ไม่ว่าจะเป็นการถูกบังคับหรือสมัครใจ

๒. การค้ำนุขย์ระหว่างประเทศ หมายถึง การค้ำนุขย์ (คนไทย หรือคนต่างด้าว) จากประเทศไทยไปต่างประเทศ หรือจากต่างประเทศมายังประเทศไทยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก และผู้หญิงต่างด้าว กรณีของคนไทยพบว่าธุรกิจทางเพศที่เกี่ยวกับปัญหาการค้ำนุขย์ภายในประเทศลดน้อยลง เนื่องจากมีคนต่างด้าวเข้ามาทดแทนเป็นจำนวนมาก โดยคนไทยส่วนใหญ่ที่เคยผ่านธุรกิจทางเพศ จะเดินทางไปยังต่างประเทศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจทางเพศ (พ.ต.ท.ดร.พงษ์นคร นครสันติภาพ : บทบาทของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านการแก้ไขปัญหาการค้ำนุขย์ หน้าที่ ๒)

สาเหตุของการค้ำนุขย์ ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ (ประเทศไทยมีเศรษฐกิจดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน มีความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม มีความต้องการทำงาน (ไม่มีงานทำในโรงงาน จึงเข้าสู่ระบบให้บริการทางเพศ)

กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในขบวนการค้ำนุขย์ ได้แก่ นายหน้า

วิธีการ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับภายในประเทศ

เหตุของการค้ามนุษย์

๑. เหตุประเทศเพื่อนบ้านช่องทางตามกฎหมาย มีเอกสารเดินทางถูกต้อง (หนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน) ได้รับการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย เมื่อครบกำหนดไม่มีการขอยืดต่อ แต่อย่างไรช่องทางธรรมชาติ ไม่มีเอกสารการเดินทาง มีนายหน้าพาหลบหนีเข้ามาโดยผิดกฎหมาย

๒. เหตุประเทศอื่น (เอเชียตะวันออก, เอเชียใต้) มีเอกสารการเดินทางถูกต้อง ส่วนใหญ่เดินทางผ่านท่าอากาศยาน

๓. เหตุคนไทย มีเอกสารเดินทางถูกต้อง ถูกหลอกให้เดินทางไปค้าแรงงาน ค่าประเพณีที่ต่างประเทศ

ผู้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

ปัจจุบันเครือข่ายการค้ามนุษย์ มีรูปแบบการจัดการที่ดี มีเครือข่ายซับซ้อน มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการตัดตอนตัวการสำคัญ โดยมีผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังนี้

๑. นายหน้า มีหน้าที่ติดต่อ ชักชวน ใช้กลอุบาย และนำพาเหยื่อมาส่งต่อให้ผู้ค้า
๒. ผู้ค้า มีหน้าที่ให้ที่พักพิงแก่เหยื่อที่นายหน้านำมาส่ง รวมทั้งการติดต่อไปยังปลายทาง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารปลอม หนังสือเดินทางปลอม ในการอำนวยความสะดวกแก่การเดินทางทั้งภายในและภายนอกประเทศ
๓. ผู้นำทาง มีหน้าที่รับเหยื่อจากผู้ค้า เพื่อพาไปยังเป้าหมาย รวมทั้งกระบวนการตบตาเจ้าหน้าที่ เช่น การสมรสหลอก การเป็นนักท่องเที่ยว เป็นต้น
๔. ผู้รับ มีหน้าที่รับเหยื่อเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ เช่น การค้าบริการทางเพศ การนำแรงงานลงเรือประมง รวมทั้งเป็นนายหน้าติดต่อให้ลูกค้ามาใช้บริการ
๕. ผู้ควบคุมดูแล มีหน้าที่บังคับให้เหยื่อยินยอมทำงาน หากขัดขืนจะถูกทำร้ายร่างกาย

๖. ลูกค้า คือ ผู้มาซื้อบริการทุกรูปแบบ

สาเหตุของการค้ามนุษย์

ปัจจัยหลักหรือปัจจัยดึง ที่นำพาผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ เกิดจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยหลัก มักเนื่องมาจากความไม่มั่นคงทางการเมืองของประเทศต้นทาง ผนวกกับความยากจน ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ไม่มีงานทำและมาตรฐานการครองชีพของประเทศต้นทางและปลายทางที่มีช่องว่าง กระแสค่านิยมจากลัทธิบริโภคนิยม กระแสความต้องการเป็นคนทันสมัยเป็นที่ยอมรับในสังคมวัฒนธรรมความเชื่อที่ผิดๆ โดยเฉพาะมายาคติเกี่ยวกับความเป็นชาย ความเป็นหญิง เช่น ชายสูงวัยต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กสาวเพื่อให้ตนเองมีอายุยืนหรือเพื่อพิสูจน์สมรรถนะทางเพศของตน ความเชื่อที่ระบอบในชายที่ติดเชื่อเอดส์ในแอฟริกาคือความเชื่อที่ว่าถ้าชายติดเชื่อได้มีเพศสัมพันธ์กับหญิงสาวพรหมจรรย์จะทำให้หายจากโรคได้ เป็นต้น ค่านิยมหรือมาตรฐานทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัจจุบันผู้หญิงทางภาคอีสานนิยมมีสามีต่างชาติเพราะเห็นตัวอย่างความสำเร็จของผู้ที่เสี่ยงโชคไปก่อน แต่ไม่ค่อยได้รับรู้เรื่องราวของคนโชคร้ายเพราะไม่ค่อยมีการเปิดเผย การขาดสิทธิพลเมือง เช่น การไม่มีสัญชาติ ขาดการศึกษา ขาดการเหลียวแลจากภาครัฐ ถูกเลือกปฏิบัติ

เพราะเป็นชนกลุ่มน้อยถือเป็นปัจจัยผลึกที่เห็นได้ชัดเจนมาก หลายกรณีเกิดจากนโยบายของรัฐ เช่น การอพยพย้ายชนกลุ่มน้อยออกจากสังคมและวิถีดั้งเดิมให้ไปอยู่ในที่ที่รัฐจัดให้ใหม่ ทำให้ปรับตัวไม่ได้ ประกอบอาชีพเดิมไม่ได้ ครอบครัวอ่อนแออาจจนทำให้สมาชิกในครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงและเด็กต้องออกไปหารายได้นอกชุมชน การขาดความรู้และทักษะในการใช้ชีวิตในเมืองนำไปสู่การเสี่ยงต่อการแสวงหาประโยชน์

ปัจจัยตั้ง สภาพที่ดีกว่าของประเทศที่มีสถานะรับ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความต้องการแรงงานราคาถูก แรงงานประมง แรงงานบ้าน แรงงานชั้นล่างในประเทศ เป็นปัจจัยตั้งคู่ให้มีการอพยพย้ายถิ่นของผู้คนจากประเทศต้นทางที่ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเข้ามาหาโอกาสในประเทศรับ ประเทศปลายทางที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ธุรกิจบันเทิงเบ่งบาน จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้กระบวนการค้ามนุษย์เติบโต หญิงและเด็กจึงเป็นเป้าหมายของกระบวนการค้ามนุษย์ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด โดยเฉพาะในปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ของการสื่อสารไร้พรมแดนไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเดินทางหรือการติดต่อถึงกัน มีการสร้างเว็บไซต์จำนวนมากเพื่อเผยแพร่สื่อที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กและหญิงมากมาย ประกอบกับสถาบันครอบครัวเสื่อมลง เด็กและเยาวชนตกอยู่ใต้อิทธิพลของสื่อโฆษณาต่างๆ กระแสทุนนิยมได้ทำให้คนในสังคมต้องตกอยู่ในภาวะอยากได้ อยากมี อยากเป็น เหมือนๆ กัน (นางเรืองรี พิชัยกุล เกตุผล :รูปแบบการค้ามนุษย์ฯ หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ หน้าที่ ๙๑, ๒๕๔๙)

นอกจากปัญหาทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางการเมืองแล้ว ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะความคาดหวังของสังคม ครอบครัว ค่านิยมและบรรทัดฐานทางเพศแล้ว แนวคิดสำคัญ “มิติหญิงชาย” เป็นทั้งปัจจัยผลึกและปัจจัยตั้ง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยๆ โดยเฉพาะเด็กและผู้หญิงในประเทศต้นทาง เด็กหญิงซึ่งส่วนใหญ่มีโอกาสน้อยกว่าเด็กชาย ต้องเสียสละเพื่อแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ ตัดสินใจย้ายถิ่น หางาน หารายได้ตั้งแต่อายุน้อย เนื่องจากอ่อนวัยและประสบการณ์ เด็กหญิงมักตกเป็นเหยื่อของผู้ค้ามนุษย์ในกระบวนการย้ายถิ่นเพื่อเสาะหาชีวิตที่ดีกว่า ในส่วนของประเทศปลายทาง มักจะมีความต้องการแรงงานรับใช้ในบ้าน หรืองานบริการเพื่อความบันเทิง ซึ่งรวมถึงการบริการทางเพศด้วย ซึ่งก็ไม่พ้นบทบาทดั้งเดิมที่ถูกสังคมตั้งกรอบไว้ (นางเรืองรี พิชัยกุล เกตุผล : รูปแบบการค้ามนุษย์ฯ หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ หน้าที่ ๑๐๑ .พ.ศ.๒๕๔๙)

ปัญหาและผลกระทบของการค้ามนุษย์

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่มีความรุนแรงของสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่มีหลากหลายรูปแบบทั้งด้านแรงงาน การค้าประเวณี และการแสวงหาประโยชน์จากการเอาคนมาเป็นขอทาน ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act's (TVPA) โดยแบ่งประเทศในโลกนี้ออกเป็น ๓ ลำดับชั้น ตามลักษณะของการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ คือ

ลำดับที่ ๑ (Tier) หมายถึง กลุ่มประเทศที่มีการตอบสนองอย่างเต็มที่และเข้าถึงมาตรฐานขั้นต่ำของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเหยื่อของการค้ามนุษย์

ลำดับที่ ๒ (Tier) หมายถึง ประเทศที่รัฐบาลยังไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายคุ้มครองเหยื่อของการค้ามนุษย์ แต่มีความพยายามอย่างมีนัยสำคัญที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านั้น

ลำดับที่ ๓ (Tier) หมายถึง กลุ่มประเทศที่รัฐบาลไม่ยอมรับที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำและไม่มีการแสดงให้ถึงความพยายามอย่างมีนัยสำคัญที่จะทำด้วย

จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๖๐ (สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. ๒๕๖๐) พบว่า เป็นเวลากว่าห้าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้าผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กเพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณีในประชากรไทยจำนวน ๖๕ ล้านราย และแรงงานอพยพราวสี่ล้านรายในไทยนั้นมีส่วนที่ถูกบังคับ ชูเชื้อ หรือล่อลวงมาเพื่อการแสวงประโยชน์บังคับใช้แรงงานหรือการค้าประเวณีเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานถูกแสวงประโยชน์ในอุตสาหกรรมการประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมสัตว์ปีก โรงงานต่างๆ ภาคการเกษตร และงานรับใช้ตามบ้านหรือถูกบังคับให้ขอทานตามถนน อุตสาหกรรมแสวงประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์ในประเทศไทยยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดการบังคับค้าประเวณี ผู้หญิง ผู้ชาย เด็กชาย และเด็กหญิงจากไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา รัสเซีย อุซเบกิสถาน และประเทศในทวีปแอฟริกาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณีในประเทศไทย องค์การนอกภาครัฐภายในประเทศแห่งหนึ่งรายงานว่ามีเหยื่อถูกบังคับค้าประเวณีเพศชายจากทวีปแอฟริกาในประเทศไทยจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงเหยื่อบางรายที่มีการรายงานว่าถูกแสวงประโยชน์จากองค์กรอาชญากรรมต่างชาตินอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านของเหยื่อการค้ามนุษย์จากจีน เกาหลีเหนือ เวียดนาม บังคลาเทศ อินเดีย และพม่า ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อการค้าประเวณีหรือการบังคับใช้แรงงานในประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ รัสเซีย เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปตะวันตกชาวไทยตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการทำงานในธุรกิจค้าประเวณีในไทยและในประเทศอื่นๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป แอฟริกา เอเชีย และตะวันออกกลาง ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา และบุคคลไร้สัญชาติในไทยประสบกับการถูกระงับหรือข่มขู่หลายอย่างที่บ่งชี้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ เด็กจากไทย ลาว และกัมพูชาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในธุรกิจทางเพศทั้งในสถานค้าประเวณี สถานอาบอบนวด บาร์ ร้านอาหาร โอเคะ โรงแรม และบ้านพักส่วนบุคคล บิดามารดาบางรายหรือนายหน้าจัดหาแรงงานบังคับเด็กชาวไทย กัมพูชา และพม่าให้ขายดอกไม้ ขอทาน หรือทำงานรับใช้ตามบ้านในเขตตัวเมือง กลุ่มแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของประเทศไทยยังคงเกณฑ์และใช้เด็กมาร่วมปฏิบัติการลอบวางเพลิงหรือทำหน้าที่สอดแนม เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวต่างชาติจำนวนมากอพยพมาอยู่ในประเทศไทยอย่างสมัครใจเพื่อมาหางานทำโดยดำเนินการผ่านช่องทางนอกระบบโดยไม่มีเอกสารระบุอัตลักษณ์บุคคลหรือเอกสารเดินทางกรณีการค้ามนุษย์ การลักลอบนำบุคคลต่างด้าวเข้าประเทศ การลักพาตัวและการขู่กรรโชกผู้อพยพเดินทางไปมาระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านนักค้ามนุษย์ซึ่งรวมทั้งนายหน้าจัดหาแรงงานทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินำเหยื่อต่างชาติเข้าประเทศไทยผ่านเส้นทางอพยพที่เป็นทางการและเส้นทางที่ใช้ลักลอบนำชาวต่างด้าวเข้าประเทศและดำเนินการเป็นคนกลางระหว่างแรงงานที่หางานกับนายจ้างนายหน้าจัดหาบางรายคิดค่าบริการสูงหรือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่ทุจริต โดยที่แรงงานไทยและแรงงานอพยพบางรายต้องเป็น

หนี้สินจำนวนมากเพื่อให้ได้งานทำและตกเป็นเหยื่อแรงงานขูดหนี้ มีรายงานว่า นายหน้าจัดหาแรงงาน และนายจ้างบางรายยังคงยึดเอกสารแสดงอัตลักษณ์บุคคลของแรงงานไว้ ชายและหญิงไทยที่อพยพไปต่างประเทศพึ่งนายหน้าจัดหาแรงงานทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดหางานสัญญาจ้างทักษะต่ำหรืองานในภาคเกษตร และบางครั้งต้องตกอยู่ในสภาพถูกบังคับใช้แรงงานและแรงงานขูดหนี้ การค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงยังคงเป็นประเด็นที่น่าวิตกที่มีนัยสำคัญ ทั้งชายและเด็กชายชาวไทย พม่า กัมพูชา เวียดนาม และอินโดนีเซียตกเป็นเหยื่อถูกบังคับใช้แรงงานบนเรือประมงของไทยและของต่างชาติบางรายต้องทำงานบนเรือกลางทะเลนานหลายปี และได้รับค่าจ้างเพียงเล็กน้อยหรือไม่สม่ำเสมอ และต้องทำงานนานกว่า ๑๘ ถึง ๒๐ ชั่วโมงต่อวัน เป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ หรือถูกข่มขู่ ถูกทุบตี ถูกวางยาให้ทำงานนานขึ้น หรือแม้แต่ถูกฆ่าตายเมื่อล้มเจ็บ พยายามหนี หรือขัดคำสั่ง เหยื่อค้ามนุษย์บางรายในภาคประมงประสบปัญหาในการเดินทางกลับบ้านเกิดเนื่องจากสถานที่ทำงานอยู่ห่างไกลไม่ได้รับค่าจ้างและไม่มีเอกสารแสดงอัตลักษณ์บุคคลที่ถูกกฎหมายหรือไม่มียูวีเดินทางกลับบ้านของตนได้อย่างปลอดภัยอีกทั้งการทุจริตยังคงเป็นสาเหตุอุปสรรคทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยตรง ซึ่งรวมทั้งโดยการรับสินบนจากเจ้าของกิจการและสถานค้าประเวณีที่ซึ่งเหยื่อถูกแสวงประโยชน์ แรงงานอพยพโดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเอกสารเกรงกลัวที่จะรายงานเกี่ยวกับอาชญากรรมการค้ามนุษย์หรือให้ความร่วมมือกับทางการเนื่องจากขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิที่ตนพึงมีและไม่ค่อยได้รับความคุ้มครองทั้งในประเทศไทยและประเทศต้นกำเนิด ตลอดจนมีความหวาดกลัวโดยทั่วไปต่อเจ้าหน้าที่ทางการซึ่งอาจเกิดจากประเทศต้นกำเนิดหรือจากประสบการณ์ที่เคยประสบมา ในประเทศไทยมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางรายได้รับประโยชน์จากสินบนและจากการมีส่วนพัวพันโดยตรงในการขู่กรรโชกแรงงานอพยพและการขายแรงงานอพยพให้นายหน้า ผู้อพยพเหล่านี้บางรายถูกลักพาตัวและถูกจับไปเรียกค่าไถ่ ซึ่งทำให้พวกเขามีความเสียหายมากขึ้นที่จะถูกแสวงหาประโยชน์โดยการถูกบังคับให้บริการทางเพศถูกบังคับใช้แรงงานหรือตกเป็นแรงงานขูดหนี้ มีรายงานว่าน่าเชื่อถือระบุว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่ฉ้อฉลบางรายปกป้องสถานค้าประเวณีและสถานบริการทางเพศการบุกรุกตรวจค้นและการตรวจสอบอีกทั้งยังสมรู้ร่วมคิดกับนักค้ามนุษย์อีกด้วย

การต่อต้านการค้ามนุษย์: บทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ The Fight against Human Trafficking: the Role of International Labour Organization (ILO)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ International Labour Organization (ILO) ก่อตั้งเมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๒ ภายหลังจากสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๑ โดยมีหลักความเชื่อที่ว่าสันติภาพจะดำรงอยู่อย่างถาวรเมื่อมีการยึดหลักความยุติธรรมในสังคม (Universal and lasting peace can be accomplished only if it is based on social justice) ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙ องค์การแรงงานระหว่างประเทศก็เป็นองค์การชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ (Specialized UN agency) โดยเป็นองค์การของสหประชาชาติแห่งเดียวที่ดำเนินงานในลักษณะไตรภาคี ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนฝ่ายนายจ้าง และตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง ทำ

หน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานและกำกับดูแลมาตรฐานแรงงานสากล ปัจจุบันองค์การแรงงานระหว่างประเทศมีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น ๑๘๗ ประเทศ (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง, องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ))

๑. มาตรฐานองค์การแรงงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์

เหยื่อของการบังคับใช้แรงงานเป็นอัตราส่วนสูงสุดของจำนวนเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีบุคคลตกเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานประมาณ ๑๑.๗ ล้านคน ซึ่งคิดเป็นอัตราร้อยละ ๕๖ ของเหยื่อที่ถูกบังคับใช้แรงงานทั่วโลก ทั้งนี้ องค์การแรงงานระหว่างประเทศคาดการณ์ว่าการบังคับใช้แรงงานก่อให้เกิดผลกำไรที่ผิดกฎหมายแก่ผู้บังคับใช้แรงงานสูงถึง ๑๕๐.๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี โดยผลกำไรดังกล่าวเกิดขึ้นจากการบังคับใช้แรงงานในภูมิภาคเอเชียคิดเป็นเงิน ๕๑.๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาค้ามนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน ค.ศ. ๑๙๓๐ (ฉบับที่ ๒๙) บัญญัติว่า การบังคับใช้แรงงาน หมายถึง งานหรือบริการทุกชนิดซึ่งบีบบังคับเอาจากบุคคลใดๆ โดยใช้บทลงโทษ และบุคคลดังกล่าวมิได้สมัครใจที่จะทำงานหรือบริการนั้นเอง (All work or service that is exacted from any person under the menace of any penalty and for which the said person has not offered himself voluntarily) โดยรัฐสมาชิก ๑๗๘ รัฐได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว

องค์ประกอบของการบังคับใช้แรงงานตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน ค.ศ.๑๙๓๐ (ฉบับที่ ๒๙)

๑. งานหรือบริการทุกชนิด หมายถึง การทำงานและบริการทุกประเภทไม่ว่าจะมีสัญญาจ้างแรงงานเป็นงานที่ถูกกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้รวมถึง การค้าประเวณี และการขอทาน

๒. บุคคลใดผู้ถูกบังคับใช้แรงงานอาจเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก เป็นคนของรัฐนั้นหรือเป็นแรงงานต่างด้าว

๓. การขู่เข็ญเพื่อมีบทลงโทษ บทลงโทษรวมทั้งการใช้กำลังประทุษร้าย การข่มขู่ การไม่ชำระค่าจ้าง และการสูญเสียสิทธิและประโยชน์ต่างๆ ที่เคยมี

๔. ความสมัครใจ ความสมัครใจจะพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวรู้ถึงสภาพที่แท้จริงของการทำงานนั้นหรือไม่ และบุคคลดังกล่าวมีเสรีภาพในการออกจากงานหรือออกจากการทำงานให้นายจ้างหรือไม่ หากมีการบังคับไม่ให้ออกจากงานก็ถือว่าเป็นการบังคับใช้แรงงานอย่างหนึ่ง

ต่อมาในปี ค.ศ.๒๐๑๔ มีการประชุมสามัญขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และได้ออกพิธีสารประกอบอนุสัญญาว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน (Forced labour Protocol) ซึ่งมีบทบัญญัติให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและขจัดการบังคับใช้แรงงาน จัดให้มีการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม สำหรับมาตรการที่รัฐภาคีจะต้องจัดให้มีเพื่อป้องกันการบังคับใช้แรงงาน ได้แก่ การให้การศึกษาและให้ข้อมูลโดยเฉพาะต่อกลุ่มเสี่ยงที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงาน การให้การศึกษาและให้ข้อมูลแก่นายจ้างเพื่อป้องกันการเข้าไปมีส่วนในการบังคับใช้แรงงาน รวมทั้งออกกฎหมายเพื่อป้องกันการใช้แรงงานภาคบังคับในทุกภาคส่วน รวมถึงแรงงานที่ทำงานบ้านภายในครัวเรือน และมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการ

ตรวจแรงงาน มีการคุ้มครองแรงงานซึ่งใช้บริการจัดหางาน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าวจากการฉ้อโกงต่างๆ มีการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการป้องกันความเสี่ยงของการบังคับใช้แรงงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และมีการจัดการปัญหาที่เป็นรากเหง้าของการบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้ พิธีสารยังกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการคัดแยก การปล่อยตัว การคุ้มครอง การฟื้นฟู ให้ผู้เสียหายทุกคนกลับคืนสู่สภาพปกติจากการถูกบังคับใช้แรงงาน รวมถึงการจัดให้มีการช่วยเหลือและการสนับสนุนรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ รัฐภาคีต้องดำเนินการให้ผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานจะได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ ได้รับค่าชดเชยที่เหมาะสมไม่ว่าบุคคลที่ถูกบังคับใช้แรงงานนั้นจะเข้ามาในรัฐภาคีโดยชอบหรือไม่ก็ตาม และไม่ดำเนินคดีต่อผู้เสียหายในการกระทำความผิดที่เป็นผลโดยตรงอันเนื่องมาจากการถูกบังคับใช้แรงงาน เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหายในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

๒. ตัวชี้วัดของการบังคับใช้แรงงานโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO Indicators of Forced Labour) (โครงการปฏิบัติการพิเศษเพื่อขจัดการใช้แรงงานบังคับ, ตัวชี้วัดขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยแรงงานภาคบังคับ)

การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานมีข้อจำกัดที่สำคัญประการแรก คือ การจำแนกบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงาน เนื่องจากการขาดความเข้าใจของผู้บังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติและพนักงานตรวจแรงงานทำให้ไม่สามารถจำแนกเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานออกจากกลุ่มแรงงานที่ทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและพนักงานตรวจแรงงาน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โครงการปฏิบัติการพิเศษขององค์การแรงงานระหว่างประเทศเพื่อขจัดการใช้แรงงานภาคบังคับ หรือ ILO's Special Action Programme to Combat Forced Labour จึงได้จัดเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับตัวชี้วัดของการบังคับใช้แรงงาน (ILO Indicators of Forced Labour) เพื่อให้ข้อมูลพนักงานตรวจแรงงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้คัดแยกบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานเพื่อให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ

ตัวชี้วัดของการบังคับใช้แรงงาน

๑. การจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง (Restriction of Movement)

การจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง คือ กรณีที่คนงานไม่สามารถเข้าออกสถานที่ทำงานโดยเสรีเพราะข้อจำกัดที่ไม่สมเหตุผล โดยผู้ที่เป็นเหยื่อของการถูกบังคับใช้แรงงานอาจถูกขังหรือถูกเฝ้าเพื่อป้องกันการหลบหนีระหว่างการทำงานหรือระหว่างการเดินทาง โดยการที่นายจ้างปิดกั้นประตูสถานที่พักและสถานที่ทำงาน การใช้กล้องวงจรปิดติดตามแรงงาน หรือการติดตามแรงงานโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่บางกรณีการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางอาจไม่ชัดเจน เช่น แม่บ้านรับจ้างทำงานบ้านไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปภายนอกเว้นแต่มีตัวแทนนายจ้างติดตามออกไปด้วยเท่านั้น หรือได้รับอนุญาตให้ออกไปภายนอกสถานที่พักเป็นระยะเวลาสั้นๆ และจะต้องกลับมายังสถานที่ทำงานภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้บังคับใช้แรงงานอาจนามากกล่าวอ้างว่าเหยื่อจากการบังคับใช้แรงงานสามารถหลบหนีได้ และการที่บุคคลดังกล่าวไม่หลบหนีจึงไม่อาจถือได้ว่าถูกบังคับใช้แรงงาน แต่แท้จริงแล้วการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นโดยประกอบกับการข่มขู่ประการอื่นซึ่งทำให้เหยื่อไม่กล้าที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

๒. การแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่มีลักษณะเปราะบาง (Abuse of Vulnerability)

บุคคลทุกประเภทอาจตกเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงาน แต่กลุ่มบุคคลบางประเภทมีลักษณะที่เปราะบางมากกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการง่ายที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น เด็ก คนพิการ บุคคลที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้ บุคคลที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ คนยากจนและการศึกษาน้อย จะมีโอกาสตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์รวมถึงการบังคับใช้แรงงาน มากกว่าบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตามการว่าจ้างแรงงานที่มีลักษณะเปราะบางมิได้หมายความว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานเสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับว่านายจ้างได้แสวงหาประโยชน์จากลักษณะเปราะบางของบุคคลดังกล่าวหรือไม่ เช่น การให้คนงานทำงานเป็นเวลายาวนานเกินสมควร การไม่จ่ายค่าจ้าง เป็นต้น โดยปกติแล้วการแสวงหาประโยชน์จากความเปราะบางมักเกิดขึ้นในสถานะที่คนงานต้องพึ่งพานายจ้างหลายประการนอกเหนือจากการทำงานในหน้าที่ เช่น การพักอาศัย อาหาร หรือการทำงานสำหรับญาติพี่น้องของคนงาน

๓. การหลอกลวง (Deception)

การหลอกลวงมักเกิดขึ้นในขณะที่แรงงานถูกคัดเลือกเข้ามาทำงานถูกหลอกลวงเกี่ยวกับสภาพการทำงานและค่าจ้างที่ไม่เป็นจริง รวมถึงที่พัก สภาพความเป็นอยู่ สถานะทางกฎหมายของแรงงาน สถานที่ทำงาน หรืออาจเป็นกรณีที่จ้างแรงงานเด็กโดยให้สัญญาที่เป็นเท็จต่อผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก แต่เมื่อเหยื่อเข้าทำงานแล้วปรากฏว่าสภาพการทำงานกลับไม่เป็นไปตามที่สัญญาไว้แต่แรก และตกอยู่ในสภาพการทำงานที่เลวร้ายโดยไม่อาจหลบหนีได้ กรณีที่ถือว่าเป็นการหลอกลวงนั้นพิจารณาว่าหากบุคคลดังกล่าวรู้ถึงสภาพการทำงานที่แท้จริงแล้ว บุคคลดังกล่าวจะตกลงเข้าทำงานหรือไม่ หากไม่ตกลงก็ย่อมถือได้ว่าเป็นการหลอกลวง และเป็นการบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้การหลอกลวงอาจเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ใช้แรงงานทำสัญญาในประเทศตนเองฉบับหนึ่ง แต่เมื่อมาถึงประเทศปลายทางแล้วแรงงานถูกหลอกลวงให้ลงลายมือชื่อในสัญญาอีกฉบับซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่น แต่มีเนื้อหาแตกต่างกับสัญญาเดิมซึ่งสัญญานฉบับใหม่มีเงื่อนไขในการทำงานที่เลวร้าย เป็นต้น

๔. การไม่ชำระค่าจ้าง (Withholding of Wages)

นายจ้างอาจจงใจไม่ชำระค่าจ้างเพื่อให้ลูกจ้างไม่สามารถออกจากงานได้ ทำให้ลูกจ้างต้องอดทนอยู่กับนายจ้างที่ปฏิบัติต่อตนโดยมิชอบในขณะที่รอรับค่าจ้างที่นายจ้างค้างชำระ อย่างไรก็ตามการจ่ายค่าจ้างล่าช้าหรือไม่สม่าเสมอมิได้หมายความว่ามีการบังคับใช้แรงงานเสมอไป แต่ในกรณีที่นายจ้างไม่จ่ายค่าจ้างอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการบีบบังคับให้ลูกจ้างต้องทำงานต่อและทำให้ลูกจ้างไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้จะเป็นข้อบ่งชี้ถึงสถานะการบังคับใช้แรงงาน ตัวอย่างของข้อบ่งชี้ถึงการบังคับใช้แรงงาน เช่น นายจ้างไม่บันทึกการชำระค่าจ้างหรือแก้ไขข้อมูลการชำระค่าจ้างแก่ลูกจ้าง ลูกจ้างได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายหรือต่ำกว่าอัตราที่ได้ตกลงไว้ นายจ้างตั้งมาตรฐานการทำงานที่สูงเกินปกติเพื่อทำให้ลูกจ้างไม่สามารถทำงานตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้ และเป็นเหตุที่นายจ้างกล่าวอ้างเพื่อหักค่าจ้างที่จะชำระ เป็นต้น

๕. การถูกโดดเดี่ยวจากสังคม (Isolation)

ในกรณีที่ลูกจ้างอยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ แรงงานอาจถูกเอารัดเอาเปรียบและไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากภาครัฐได้ เช่น กรณีแรงงานในเรือประมงหรือแรงงานที่ทำงานในไร่ในที่ห่างไกล ไม่สามารถกลับไปท้องถิ่นของตนเองได้ นอกจากนี้แรงงานที่อยู่ในเขตชุมชนก็อาจอยู่ในภาวะโดดเดี่ยวจากสังคมได้ โดยเฉพาะกรณีที่คนงานดังกล่าวที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่น ถูกควบคุมตัวอยู่ในที่ทำงาน และถูกยึดโทรศัพท์และเครื่องมือสื่อสารเพื่อป้องกันการติดต่อครอบครัวหรือขอความช่วยเหลือ นอกจากนี้การที่สถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายอาจทำให้หน่วยงานภาครัฐยากที่จะติดตามตรวจสอบสถานประกอบการและไม่สามารถรู้ได้ว่าคนงานในสถานประกอบการดังกล่าวต้องประสบปัญหาใดบ้าง

๖. การใช้กำลังประทุษร้ายและการใช้ความรุนแรงทางเพศ (Physical and Sexual Violence)

เนื่องจากการใช้ความรุนแรงต่อลูกจ้างเป็นวิธีการที่ไม่อาจยอมรับได้ไม่ว่าอยู่ในมาตรฐานใด ดังนั้นกรณีที่มีการใช้ความรุนแรงต่อลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางร่างกายหรือทางเพศจึงเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่ามีการบังคับใช้แรงงานเกิดขึ้น นอกจากนี้อาจมีการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวของลูกจ้าง รวมทั้งอาจมีการบังคับใช้แอลกอฮอล์หรือยาเสพติดเพื่อประโยชน์ในการควบคุมแรงงานอีกด้วย โดยสัญญาณที่อาจส่อว่ามีการใช้ความรุนแรงดังกล่าว เช่น ลูกจ้างมีบาดแผลที่สังเกตเห็นได้หรือมีบาดแผลที่ไม่ได้รับการรักษา ลูกจ้างไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ลูกจ้างมีลักษณะหวาดกลัวนายจ้าง เป็นต้น

๗. การคุกคามและข่มขู่ (Intimidation and Threats)

บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานอาจถูกนายจ้างข่มขู่คุกคามเพื่อมิให้ร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพการทำงานของตน หรือเพื่อมิให้บุคคลดังกล่าวออกจากงาน โดยการข่มขู่ดังกล่าวอาจเป็นการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงต่อบุคคลนั้นหรือต่อสมาชิกในครอบครัว ข่มขู่ว่าจะไม่ชำระค่าจ้าง การให้ทำงานในสภาพที่เลวร้าย หรือในกรณีที่เป็นการข่มขู่คุกคามอาจถูกข่มขู่ว่าจะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและถูกส่งตัวกลับประเทศของตนหากบุคคลดังกล่าวหลบหนีออกจากสถานประกอบการ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการประเมินว่ามีการข่มขู่คุกคามหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาการข่มขู่ดังกล่าวในมุมมองของลูกจ้างโดยคำนึงถึงความเชื่อ อายุ วัฒนธรรม และสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลนั้น

๘. แรงงานขัดหนี้ (Debt Bondage)

แรงงานขัดหนี้หรือการบังคับใช้แรงงานเพื่อการชำระหนี้เป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมในการเจรจาต่อรองของนายจ้างและลูกจ้าง โดยนายจ้างจะนำภาระหนี้ที่ไม่เป็นธรรมมาผูกมัดลูกจ้างให้ทำงานโดยไม่มีกำหนดเวลาแน่นอนเพื่อชำระหนี้ดังกล่าว ซึ่งเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานมักถูกบังคับให้ทำงานเพื่อชำระหนี้ที่ไม่เป็นธรรมและสูงเกินกว่าความเป็นจริง เช่น หนี้ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในการจัดหางานที่สูงเกินจริง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าประเทศสำหรับกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายซึ่งมักต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นจำนวนมากและสูงเกินส่วน ซึ่งนายจ้างมักนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นภาระหนี้ผูกพันให้ลูกจ้างต้องทำงานชดเชย นอกจากนี้นายจ้างอาจนำค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของลูกจ้าง เช่น ค่าอาหาร ค่าที่พัก และค่ารักษาพยาบาล มาเป็น

ภาระหน้าที่ลูกจ้างต้องทำงานชดใช้ โดยภาระหนี้ดังกล่าวจะมีอัตราสูงกว่าอัตราทั่วไป มีการคิดดอกเบี้ยอัตราสูง และมีการสร้างเงื่อนไขทำให้ลูกจ้างไม่สามารถชดใช้หนี้ได้และไม่รู้กำหนดว่าจะต้องทำงานอีกนานเพียงใดจึงสามารถชดใช้หนี้ดังกล่าวได้

๙. การยึดเอกสารประจำตัว (Retention of ID Documents)

การที่นายจ้างยึดเอกสารประจำตัวหรือทรัพย์สินมีค่าของลูกจ้างเป็นวิธีการควบคุมเหยื่อของการบังคับใช้แรงงานที่เกิดขึ้นบ่อย เนื่องจากหากลูกจ้างไม่สามารถเข้าถึงเอกสารประจำตัวของตน จะทำให้ลูกจ้างเกิดความเกรงกลัวที่จะหลบหนีหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐ และอาจทำให้เกรงว่าไม่สามารถออกจากงานและไปทำงานที่อื่นได้ เพราะอาจเสี่ยงที่จะสูญเสียเอกสารประจำตัวซึ่งอยู่ในความครอบครองของนายจ้าง

๑๐. สภาพการทำงานและการดำรงชีพที่เลวร้าย (Very Bad Living and Working Conditions)

เหยื่อของการบังคับใช้แรงงานมักต้องอดทนต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีพที่เลวร้ายและมีความเสี่ยงโดยปราศจากอุปกรณ์ป้องกันอย่างเหมาะสม ละเมิดกฎหมายแรงงานและดำรงชีพในสภาพที่แออัด ไม่เหมาะสมกับสุขภาพ ปราศจากความเป็นส่วนตัว และสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศนั้นๆ แต่สภาพการทำงานที่เลวร้ายเพียงลำพังมิได้หมายความว่าเกิดการบังคับใช้แรงงานเนื่องจากลูกจ้างบางรายอาจยินยอมที่จะทำงานในสภาพดังกล่าว แต่สภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายอาจเป็นสัญญาณว่ามีการบังคับขู่เข็ญที่ทำให้ลูกจ้างจำต้องอดทนอยู่ในสภาพซึ่งบุคคลอื่นไม่อาจทนอยู่ได้

๑๑. การทำงานล่วงเวลาที่ยาวนาน (Excessive Overtime)

การทำงานล่วงเวลาไม่เพียงพอที่จะถือว่ามี การบังคับใช้แรงงาน แต่อาจเป็นตัวบ่งชี้ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบเพิ่มเติมว่ามีการบังคับใช้แรงงานเกิดขึ้น ซึ่งลูกจ้างที่ถูกบังคับใช้แรงงานอาจต้องทำงานยาวนานหลายชั่วโมงหรือหลายวันติดต่อกันกว่ากฎหมายแรงงานกำหนด ไม่ได้รับวันหยุด ไม่ให้หยุดพักระหว่างเวลาทำงาน ทำงานเกินชั่วโมงแทนเพื่อนร่วมงาน ต้องทำงานล่วงเวลาเพื่อให้ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ หรือมีบทลงโทษหากไม่ทำงานล่วงเวลา เป็นต้น

การต่อต้านการค้ามนุษย์: บทบาทของพนักงานอัยการ The Fight against Human Trafficking: the Role the Prosecutor

ความท้าทายอีกประการหนึ่งของการต่อต้านการค้ามนุษย์ คือ การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากมากกว่าร้อยละ ๙๐ ของประเทศทั่วโลกมีกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ แต่จำนวนคดีที่ฟ้องร้องและลงโทษผู้กระทำความผิดกลับมีจำนวนไม่มากนัก อันเนื่องมาจากความสลับซับซ้อนของอาชญากรรม และความเกรงกลัวของเหยื่อที่จะออกมาร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและมาเป็นพยานในคดี ซึ่งหากไม่ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อ การลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ย่อมเป็นไปได้ยาก ความท้าทายในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในการต่อต้านการค้ามนุษย์

บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีค้ามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยองค์ประกอบสำคัญของการค้ามนุษย์ คือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากมนุษย์ โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันในการจัดหาเหยื่อ ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะใช้การฉ้อฉลหลอกลวงเหยื่อเพื่อได้รับความร่วมมือเบื้องต้นจากเหยื่อแทนที่จะใช้กำลังบังคับโดยตรง ในกรณีของการบังคับใช้แรงงานเหยื่อ มักถูกหลอกลวงเรื่องค่าจ้าง เงื่อนไขในการชำระค่าจัดหางาน ประเภทงาน หรือสภาพการทำงาน โดยเหยื่อจากการค้ามนุษย์บางส่วนเข้ามาหรืออยู่ในประเทศปลายทางโดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้เหยื่อต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดและทำให้เหยื่อเกรงกลัวที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ การค้ามนุษย์มักจะทำขึ้นเป็นกระบวนการเข้าข่ายองค์ประกอบซึ่งอาจจะมีลักษณะร่วมกันทำอาชญากรรมอย่างไม่เป็นทางการ หรืออาจมีการความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายซับซ้อน หรือมีการประสานงานข้ามชาติ ลักษณะความสลับซับซ้อนของอาชญากรรมดังกล่าวเป็นเหตุให้การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ไม่อาจทำได้โดยง่าย

การค้ามนุษย์โดยปกติจะมีความเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดหลายคนที่มีบทบาทในการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน และผู้ค้ามนุษย์มักทำอาชญากรรมอื่นอีกด้วย โดยการค้ามนุษย์ส่วนมากแล้วจะมีลักษณะการข้ามชาติ โดยอาจเป็นส่วนของผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย วิธีการ หรือมีการส่งผลกำไรออกไปนอกประเทศ ดังนั้น การค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในประเทศปลายทางจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครือข่ายอาชญากรรมทั้งหมด

พิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีบทบัญญัติให้รัฐภาคีต้องมีบทบัญญัติให้การค้ามนุษย์เป็นความผิด และมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือคุ้มครองเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งในการที่จะแก้ปัญหาการค้ามนุษย์นั้น พนักงานอัยการและตำรวจจะต้องร่วมมือการทำงานอย่างใกล้ชิด เนื่องจากกรอบการดำเนินคดีค้ามนุษย์นั้นไม่ได้มีเพียงการดำเนินงานภายในประเทศเท่านั้น จะต้องมีความร่วมมือจากต่างประเทศอีกด้วย เนื่องจากการค้ามนุษย์มักอยู่ในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะนี้ทำให้การคุ้มครองผู้เสียหายและการดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ทำได้ยาก ดังนั้น ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องสอบสวนทั้งในรูปแบบการสืบสวนปกติ ปฏิบัติการอำพราง และผ่านการสืบสวนทางอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น มีชายคนหนึ่งมาแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าถูกคุกคามอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการโอนเงินจำนวนหนึ่งจากทวีปยุโรปไปยังทวีปแอฟริกา แต่ชายคนดังกล่าวปฏิเสธที่จะอธิบายที่มาของเงินนั้น พนักงานอัยการจึงตัดสินใจดำเนินคดีฟ้องเงินและให้ชายคนดังกล่าวอยู่ภายใต้การตรวจสอบทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวทำให้พบว่าเงินที่รับโอนมานั้นมาจากหญิงที่มีอายุซึ่งเป็นเครือข่ายจัดหาโสเภณีเด็กชาวต่างชาติ หลังจากนั้นพนักงานอัยการขยายขอบเขตการตรวจสอบและพบว่ามีการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยจัดหาเด็กหญิงจากประเทศในทวีปแอฟริกาและถูกส่งตัวมายังทวีปยุโรป หลังจากนั้นพนักงานตำรวจสืบสวนสอบสวนเด็กหญิงดังกล่าวจึงทราบว่า เหยื่อดังกล่าวถูกหลอกลวงย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ยุโรปและได้รับสัญญาว่าจะได้ทำงานอยู่ถูกกฎหมาย แต่เมื่อมาถึงยุโรปเหยื่อกลับถูกบังคับให้ค้าประเวณีโดยต้องทำงานเพื่อจ่ายหนี้ที่เหยื่อค้างชำระอยู่ต่อผู้ค้ามนุษย์ซึ่งสูงถึง ๘๐,๐๐๐

ยุโรป จากการสอบสวนดังกล่าวพนักงานอัยการสามารถรวบรวมหลักฐานและพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องใน ข้อหา ค้ามนุษย์ ซึ่งศาลพิพากษาจำคุกจำเลยสิบคน คนละ ๘ ถึง ๑๒ ปี ซึ่งคดีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การผสมผสานเทคนิคการสอบสวนดั้งเดิมกับเทคนิคการสอบสวนที่อาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แล้ว พนักงานอัยการยังควรต้องดำเนินการเพื่อติดตาม อาศัยทรัพย์ และทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาจากการค้ามนุษย์เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลประโยชน์จากการทำอาชญากรรม ดังกล่าว ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวนี้ จะมีความเกี่ยวพันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยต้องหาวิธีที่เหมาะสมในการยึดทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิด รวมทั้งต้องคำนึงถึง สิทธิพื้นฐานของผู้กระทำความผิด เช่น สิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมด้วยเช่นกัน

ความร่วมมือระหว่างประเทศกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์

เนื่องจากอาชญากรรมค้ามนุษย์มีลักษณะเป็นการข้ามชาติ ความร่วมมือระหว่าง ประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีค้า มนุษย์ ได้แก่

๑. ประเทศต่างๆ มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ สอดคล้องกัน

เมื่อหากประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีของพิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ รัฐภาคีย่อมต้องออกกฎหมายภายในประเทศที่สอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว ซึ่งจะทำให้แต่ละประเทศมีบทบัญญัติของกฎหมายสอดคล้องกันในการปราบปรามและลงโทษ ความผิดฐานค้ามนุษย์ เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายมีความสอดคล้องกันแล้วย่อมทำให้ประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสามารถดำเนินการส่ง ตัวผู้ร้ายข้ามแดนได้

๒. การประสานความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศที่ สะดวกรวดเร็ว และการอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและพยานหลักฐาน ระหว่างประเทศ

เนื่องจากขบวนการค้ามนุษย์มีความเกี่ยวพันกับหลายประเทศ การดำเนินคดี บุคคลที่เกี่ยวข้องจึงจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บังคับใช้กฎหมายแต่ละประเทศ ดังนั้น ระบบการ ประสานความร่วมมือของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ในกรณีที่มิหนำซ้ำจัดหาเหยื่อจากประเทศต้นทางเพื่อนำมาบังคับใช้แรงงานที่ประเทศปลายทาง โดยมีการส่งผลกำไรที่ได้รับจากการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบดังกล่าวออกไปยังอีกประเทศหนึ่ง กรณีเช่นนี้การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดของขบวนการทั้งหมดต้องดำเนินการในเวลาเดียวกัน รวมทั้งต้องมีการอายัดเงินหรือผลกำไรที่ส่งไปยังประเทศที่สาม การดำเนินการดังกล่าวจึงจำเป็นต้อง อาศัยความร่วมมือจากประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. พัฒนาทักษะของผู้บังคับใช้กฎหมายในการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการดำเนินการร่วมมือระหว่างประเทศ

มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาในประเทศต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือในการดำเนินการร่วมมือระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการแบ่งปันข้อมูลบนพื้นฐานความเชื่อถือนระหว่างกัน นอกจากนี้ในการดำเนินคดี คำนุชย์นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหาย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่เหมาะสมและการให้ความคุ้มครองเพื่อป้องกันการแก้แค้นทดแทนจากผู้กระทำความผิดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับการคุ้มครองดูแลร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด โดยมาตรการช่วยเหลือควรรวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การให้คำแนะนำทางกฎหมาย

การอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่อาศัยในประเทศดังกล่าวเป็นการชั่วคราวโดยชอบด้วยกฎหมาย การดูแลสุขภาพและการศึกษา การย้ายที่อยู่ใหม่ และการเปลี่ยนแปลงตัวตนของผู้เสียหาย นอกจากนี้อาจต้องขยายความคุ้มครองไปถึงครอบครัวของผู้เสียหายอีกด้วย โดยต้องมีการร่วมมืออย่างเข้มแข็งระหว่างประเทศที่ครอบครัวผู้เสียหายอยู่อาศัยและประเทศที่ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด

เปรียบเทียบกับประเทศไทยต่อองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และพนักงานอัยการ

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มีบทบัญญัติที่ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หลายประการ เช่น การกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาจัดหาที่พัก อาหาร การรักษาพยาบาล และการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน สิทธิในการได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรและได้รับอนุญาตทำงานเป็นการชั่วคราว และได้รับยกเว้นจากการดำเนินคดีในการกระทำความผิดในบางข้อหา เช่น การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานการปลอมหรือใช้หนังสือเดินทางปลอม เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องมีการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัวอีกด้วย ซึ่งบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของประเทศไทย

สรุป

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่มีสาเหตุหลักมาจากการที่แรงงานข้ามชาติมีความเปราะบางในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานะที่ผิดกฎหมาย สัญชาติ ภาษา อคติ ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ง่าย อีกทั้งมนุษย์ไม่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน การที่คนไทยมักมองว่าแรงงานข้ามชาติที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ พม่า ลาว กัมพูชา เป็นคนชั้นแรงงาน เป็นพลเมืองชั้นสองที่ไม่มีคุณค่าความเป็นคนเท่าเทียมกับตนเอง เมื่อไม่มองว่าพวกเขาเป็นคนที่ควรได้รับการคุ้มครอง ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน จึงเกิดการขายคนมองคนเป็นเพียงสินค้า การบังคับและการทำร้าย ทุบัติ แสวงหาผลประโยชน์จากเนื้อตัวร่างกาย การใช้แรงงานเยี่ยงทาส เหล่านี้ล้วนมาจากอคติและการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นประกอบกับที่ผ่านมามีประเทศไทยมีแนวคิดต่อนโยบายจัดการระบบแรงงานต่างด้าวอยู่บนพื้นฐานเรื่อง ความมั่นคงของชาติ และแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการทำงานและการจ้างงานและการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน ขั้นตอนการขออนุญาตมีความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายมาก เป็นเหตุให้แรงงานต่างด้าวลักลอบอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิได้ง่าย สถานะที่ผิดกฎหมายทำให้เกิดความเปราะบาง พิสูจน์ตัวตนยาก ปัญหาการสื่อสารและไม่สามารถเข้าถึงความคุ้มครองของรัฐและสังคม จึงตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในที่สุด นอกจากนี้การที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำจะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์หรือไม่ จะต้องมีข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งในทางปฏิบัติมักเกิดปัญหาการตีความเรื่องการค้ามนุษย์ทั้งระดับหน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียน หน่วยงานที่ดำเนินการคัดแยกเหยื่อเบื้องต้น และชั้นพนักงานสอบสวน มีความเห็นที่ไม่ตรงกันว่าบุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ จึงมีผลอย่างมากต่อการคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น เนื่องจากหากไม่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว พวกเขาอาจกลายเป็นผู้ต้องหาในการกระทำ ความผิดฐานอื่น เช่น ความผิดฐานหลบหนีเข้าเมือง ฐานการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และขาดประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ

ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ด้านการคุ้มครอง

หลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือ The Palermo Protocol แล้ว ประเทศไทยได้อนุมัติกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องต่อหลักการในพิธีสารดังกล่าว และหลักการสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์มุมมองและบทบาทของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ในด้านคุ้มครองกับหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติที่ประเทศไทยประกาศใช้อยู่ กลับพบประเด็นปัญหาดังนี้

๑. ประเด็นการช่วยเหลือเหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากเงื่อนไข

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) มีมุมมองต่อการช่วยเหลือเหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า การช่วยเหลือและการคุ้มครองเหยื่อต้องเป็นไปโดยปราศจากเงื่อนไข โดยเฉพาะเงื่อนไขในด้านคดี ซึ่งในบางประเทศกำหนดให้เหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะได้รับความช่วยเหลือเมื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ หรือยอมเป็นพยานในการพิจารณาคดีเพื่อลงโทษกับผู้กระทำความผิด การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าว สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) จึงมองว่า ไม่สอดคล้องต่อหลักมนุษยธรรม และเป็นการปฏิบัติต่อเหยื่อทุกรายไม่เท่ากัน

สำหรับประเทศไทย แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๑ จะวางหลักการการช่วยเหลือเหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ว่า ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักมนุษยธรรม แต่กลับพบว่า กลไกการช่วยเหลือเหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละด้านที่กฎหมายกำหนดขึ้น กลับบางอย่างกลับกำหนดเงื่อนไขให้เหยื่อต้องปฏิบัติหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีความก่อน เหยื่อเหล่านั้นจึงจะได้รับความช่วยเหลือ เช่น เหยื่อจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ก็ต่อเมื่อเข้ามาให้การหรือเบิกความในชั้นศาล สำหรับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เพราะหากมิได้ให้การหรือเบิกความเป็นพยานแล้ว เหยื่อเหล่านั้นจะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา แต่คงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปรามการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ไม่ได้กำหนดวิธีการรักษาความปลอดภัยไว้อย่างชัดเจนเหมือนเช่นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา หรือการช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อในกรณีที่ทำให้เหยื่อเหล่านั้นอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงาน จะใช้สำหรับกรณีที่เหยื่อเหล่านั้นเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเท่านั้น

หากเหยื่อเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี เหยื่อเหล่านั้นอาจถูกผลักดันออกนอกประเทศซึ่งที่ได้รับอันตรายก็เป็นได้ การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อตามตัวอย่างที่กล่าวไปจึงมีเงื่อนไขที่เหยื่อจะต้องปฏิบัติโดยการให้ข้อมูลหรือช่วยเหลือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเสียก่อนจึงจะได้รับคุ้มครอง เงื่อนไขดังกล่าวเหล่านี้ทำให้การช่วยเหลือเหยื่อมีกรอบจำกัดและสามารถปฏิบัติต่อเหยื่อบางรายเท่านั้น ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขเช่นนี้อาจทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากเหยื่อทุกคน เพราะไม่มีแรงจูงใจให้เหยื่อเหล่านั้นออกมาให้ข้อมูล และแม้เหยื่อเหล่านั้นให้ข้อมูลแล้วก็ยังคงมีความกังวลอยู่ว่า อาจถูกผลักดันออกนอกประเทศเพราะไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับหลักกฎหมายที่กำหนดว่า เหยื่อเหล่านั้นต้องเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด และให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม ทั้งการกำหนดเงื่อนไขก่อนการช่วยเหลือยังอาจทำให้ประเทศไทยถูกมองว่า การช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่สอดคล้องต่อหลักการสิทธิมนุษยชน เป็นการเลือกปฏิบัติต่อเหยื่อ ดังนั้น จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และเน้นย้ำว่า เหยื่อค้ามนุษย์จะต้องได้รับความช่วยเหลือในทันที ทุกกรณีและโดยไม่มีเงื่อนไขข้อใด

๒. ประเด็นทัศนคติหรือคตินิยมของคนในสังคม (STEREOTYPE)

ประเด็นดังกล่าวเป็นข้อกังวลอย่างหนึ่งที่สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) มีมุมมองว่า อาจส่งผลดีและผลเสียต่อการช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพราะดังที่ศึกษาในบทที่แล้วว่า บางประเทศในทวีปยุโรป คตินิยมของคนในสังคมในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ยังส่งผลต่อการช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ทำให้มีมุมมองที่ผิดพลาดต่อข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ

สำหรับประเทศไทยต้องยอมรับว่า ในประเด็นนี้มิได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางนักมากต่อการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และอาจมีเจ้าหน้าที่บางคนในประเทศไทยไม่รู้จักความหมายของคำดังกล่าวอย่างแท้จริง จนทำให้เจ้าหน้าที่และคนในสังคมส่วนใหญ่ขาดความตระหนักถึงผลในทางลบของคตินิยมที่คนในสังคมมี และอาจส่งผลต่อการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แม้กฎหมายจะกำหนดกรอบการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์และวิธีการช่วยเหลือไว้แล้วก็ตาม แต่นัยย่อหมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ระบุแล้วว่า คนเหล่านั้นเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่ควรได้รับความช่วยเหลือ แต่คตินิยมบางประการของคนในสังคมอาจทำให้เหยื่อเหล่านั้นไม่ถูกระบุว่าเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เช่น เหยื่อที่เป็นพวกกรักร่วมเพศ ดังที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนให้มุมมองและตัวอย่างไว้ในบทที่แล้ว ทั้งในการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ กฎหมายได้กำหนดกรอบการพิจารณาไว้อย่างกว้างๆ การพิจารณาช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์จึงต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือคนในสังคมขาดความตระหนักต่อความคิดที่เป็นคตินิยมว่าอาจส่งผลดีและผลเสียต่อการช่วยเหลือจากการค้ามนุษย์แล้ว เหยื่อจากการค้ามนุษย์อาจไม่ได้รับความช่วยเหลือตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดและความเหมาะสมด้านสิทธิมนุษยชน

๓. ประเด็นว่าด้วยหลักการการไม่ส่งเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ ที่เป็นภูมิลำเนาหรือประเทศเดิมเมื่อมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม (NON - REFOULEMENT PRINCIPLE)

หลักการดังกล่าวเป็นหลักการที่นานาประเทศต่างยอมรับ และสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ได้เน้นย้ำถึงมาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์และการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต้องไม่กระทบถึงหลักการสำคัญในข้อนี้

แต่สำหรับประเทศไทย แม้กฎหมายจะกำหนดให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว และกำหนดการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยของเหยื่อจากการค้ามนุษย์เมื่อต้องเดินทางกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่และภูมิลำเนา โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประสานกับหน่วยงานของประเทศนั้นๆ เพื่อให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่เหยื่อและครอบครัวของเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง แต่กลไกดังกล่าวก็ยังขาดความชัดเจนว่า ประเทศไทยให้การเคารพต่อหลัก NON - REFOULEMENT PRINCIPLE ไว้เพียงใด เพราะการกำหนดให้มีการประสานงานของเจ้าหน้าที่ในประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่และภูมิลำเนา นั้นย่อมหมายความว่า เหยื่อคนดังกล่าวถูกส่งกลับไปยังประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่และภูมิลำเนาแล้ว โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาการถูกส่งกลับของเหยื่อเลยว่า เหยื่อเหล่านั้นจะเสี่ยงต่อการถูกคุกคามหรือไม่ ซึ่งการที่ประเทศไทยไม่กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวไว้ในกฎหมายถึงการพิจารณาว่าเหยื่อจะต้องถูกส่งกลับหรือไม่ อาจทำให้นานาประเทศมองว่า เหยื่อเหล่านั้นถูกส่งกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่และภูมิลำเนาแม้ว่าจะมีความเสี่ยงที่จะถูกคุกคาม และประเทศไทยเองอาจถูกมองว่า ไม่เคารพต่อหลักการสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน แม้ในทางปฏิบัติแล้วเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจนำหลักการดังกล่าวมาพิจารณาประกอบแล้วก็ตาม

สำหรับประเด็นเรื่องความปลอดภัยของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต่อการพิจารณาคดีภายในศาล แม้สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) จะมีมุมมองว่า เพื่อความปลอดภัยของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ในการพิจารณาคดีภายในศาลควรมีกลไกที่จะลดการเผชิญหน้าของเหยื่อและจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด เช่น การพิจารณาคดีภายในศาลของสมาพันธ์รัฐสวิสที่มีฉากกั้นระหว่างเหยื่อกับจำเลยขณะที่เหยื่อมาเบิกความ แต่ในส่วนของประเทศไทยแล้วกลับไม่มีกลไกดังกล่าวกำหนดไว้ แต่ก็มีเชื่อว่าประเทศไทยได้ละเลยต่อหลักการดังกล่าว เพราะตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้มีการรักษาความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ด้วยการปกปิดชื่อและข้อมูลที่สามารถระบุถึงตัวบุคคลได้จากการคัดถ่ายเอกสารในสำนวน ส่วนการลดการเผชิญหน้าระหว่างเหยื่อที่มาเบิกความต่อศาลกับจำเลย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็บัญญัติว่า ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อบังคับให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา... มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ตรี ได้กำหนดมาตรการในการลดการเผชิญหน้าสำหรับพยานที่มาเบิกความต่อศาลซึ่งมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ที่ให้พยานจัดอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม และศาลต้องเป็นผู้ถามคำถามนั่นเอง หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ แต่คู่ความที่ถามย่อมต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณา หลักการดังกล่าวย่อมใช้กับเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่มาเบิกความต่อศาลและมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และถือได้ว่า เป็นมาตรการพิเศษที่

กำหนดไว้สำหรับเด็กซึ่งเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ตามแนวทางปฏิบัติที่สำนักงานสหประชาชาติ
ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ได้ให้ไว้แล้ว สำหรับเหยื่อที่อายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป แม้ไม่มีกลไก
ดังกล่าวที่ลดการเผชิญหน้าของจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด แต่เมื่อนำวัตถุประสงค์ของกลไก
ดังกล่าวไว้ไปเปรียบเทียบกับหลักการการพิจารณาที่เป็นธรรม และต้องเปิดเผยต่อหน้าจำเลย
และหลักการการคุ้มครองความปลอดภัยของเหยื่อที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า
มนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดไว้แล้ว ย่อมไม่มีเหตุผลพิเศษที่เพียงพอที่จะกำหนดกลไกการลดการ
เผชิญหน้าของเหยื่อกับจำเลยด้วยวิธีการเช่นเดียวกับพยานที่เป็นเด็ก เพราะพยานเหล่านั้นสามารถ
เข้าใจกระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการคุ้มครองเหยื่อที่กฎหมายสร้างขึ้นสำหรับพวกเขา
เหล่านั้นแล้ว

ประเด็นตามมุมมองขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

ปัญหาการบังคับใช้แรงงานเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ตามรายงานการค้า
มนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประจำปี ๒๕๕๙ ระบุว่า มีแรงงานชาวไทย
และแรงงานต่างด้าวถูกหลอกลวงและถูกข่มขู่บังคับใช้แรงงานประมาณสามล้านถึงสี่ล้านคน โดยถูก
บังคับใช้แรงงานในอุตสาหกรรมการประมง อุตสาหกรรมเกษตร และงานทำงานในบ้านและ
บางส่วนถูกบังคับให้ขอทาน ทั้งนี้ การค้ามนุษย์ในภาคการประมงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไทย
โดยแรงงานถูกบังคับให้ทำงานในเรือประมงหลายปีโดยได้รับค่าจ้างเพียงเล็กน้อยและต้องทำงาน ๑๘
ถึง ๒๐ ชั่วโมงต่อวัน เป็นเวลาเจ็ดวันต่อสัปดาห์ โดยแรงงานเหล่านั้นถูกทำร้าย ถูกบังคับให้ขายาเสพ
ติด และอาจถูกฆ่าหากแรงงานคนดังกล่าวเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้หรือพยายามที่จะหลบหนี
ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศไทย คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคัดแยกบุคคลที่เป็น
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกมาจากกลุ่มแรงงานผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีการส่ง
ตัวแรงงานที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกลับสู่ประเทศของตนและส่งผลให้บุคคลดังกล่าวสูญเสียสิทธิที่จะ
ได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย เช่น สิทธิที่จะได้รับ
ค่าสินไหมทดแทน สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย สิทธิที่จะได้รับการผ่อนผันให้อยู่ใน
ราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว สิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดบางข้อหาตามที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น

ตามรายงานการค้ามนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประจำปี
๒๕๕๙ ระบุว่าในปี ๒๕๕๘ รัฐบาลไทยสามารถระบุตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ ๗๒๐ คน โดย
เพิ่มจากปี ๒๕๕๗ ซึ่งมีการระบุตัวผู้เสียหายเพียงจำนวน ๕๙๕ คน โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาที่พักให้แก่ผู้เสียหายจำนวน ๔๗๑ คน รายงาน
ดังกล่าวระบุว่ารัฐบาลได้พัฒนาการคัดแยกผู้เสียหายแต่การคัดแยกดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้
ปัญหาสำคัญของประเทศไทยคือการไม่มีล่ามเพียงพอสำหรับผู้เสียหายในบางพื้นที่ และความสามารถ
ในการคัดแยกผู้เสียหายของเจ้าหน้าที่ยังไม่ดีเพียงพอ โดยเจ้าหน้าที่ยังขาดการอบรมและความ
เชี่ยวชาญในการมองหาข้อบ่งชี้ว่าแรงงานที่ทำการตรวจสอบอาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
หรือไม่ โดยเฉพาะกรณีที่ถูกจ้างมิได้มีร่องรอยการถูกทำร้ายร่างกายอย่างชัดเจน เช่น การใช้แรงงาน
ขูดหนี้ หรือ debt bondage ซึ่งถูกจ้างมีหนี้ที่ต้องชำระแก่นายจ้างจำนวนสูงกว่าความเป็นจริง และ

นายจ้างนำหนี้ดังกล่าวมาเป็นภาระผูกพันอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อให้ลูกจ้างต้องทำงานเพื่อชดใช้หนี้อย่างไม่เป็นที่สิ้นสุด

ตามรายงานการค้ำมนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประจำปี ๒๕๕๙ ระบุว่าระหว่างเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๕๙ หน่วยงานของรัฐบาลได้ตรวจสอบเรือประมง ๘,๓๙๘ ลำ ในท้องทะเล และเรือประมง ๑๕๒ ลำ ที่ชายฝั่ง ตรวจสอบสถานประกอบการและท่าเรือซึ่งนำไปสู่การสืบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการผิดกฎหมายแรงงาน ๔๓๐ คดี ซึ่งเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ ๔ คดี มีการพักใบอนุญาตประกอบกิจการของสถานประกอบการกิจการชั่วคราว ๑๙ แห่ง และมีการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานที่มีใช้คดีค้ำมนุษย์อีก ๒๗ คดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์เป็นปัญหาสำคัญและมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ดีปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย คือ การจำแนกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ การสัมภาษณ์แรงงานซึ่งทำงานบนเรือ บางครั้งทำต่อหน้ากับต้นหรือลูกเรือซึ่งทำให้แรงงานที่ถูกสัมภาษณ์เกิดความเกรงกลัวไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ได้ นอกจากนี้พนักงานตรวจแรงงานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมที่เพียงพออาจตรวจสอบแรงงานต่างด้าวที่ทำงานโดยผิดกฎหมายแต่ไม่มองหาสิ่งบ่งชี้ถึงการเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ดังนั้น การอบรมพนักงานตรวจแรงงานที่อาจเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายให้สามารถคัดแยกบุคคลที่อาจตกเป็นผู้เสียหายในเบื้องต้น และสามารถดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามาสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเพิ่มเติมต่อไปได้เพื่อดำเนินคดีต่อผู้ค้ำมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของพนักงานอัยการในการต่อต้านการค้ำมนุษย์

ผู้เสียหายมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ ดังนั้น หากปราศจากความร่วมมือของผู้เสียหายแล้วก็ยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แต่ผู้เสียหายจำนวนมากอาจไม่ประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือกับพนักงานอัยการ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น ความเจ็บปวดทรมานจิตใจ เนื่องจากเหยื่อมักผ่านการถูกการกระทำทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจมาระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการลำดับเรื่องราวของเหยื่อ หรือเกิดจากความกลัวการแก้แค้นทดแทนจากผู้กระทำความผิดหากร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดี รวมทั้งมีความเกรงกลัวว่าจะถูกดำเนินคดีหรือถูกส่งตัวกลับประเทศ และเหยื่ออาจเกรงกลัวการเผชิญหน้าต่อผู้กระทำความผิดในศาล เป็นต้น ดังนี้ จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้าใจในความต้องการและมุมมองของเหยื่อในสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อ เช่น เหยื่ออาจมีบุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยจึงจำเป็นต้องกลับไปยังประเทศของตนและไม่ประสงค์ที่จะเป็นพยานในศาล เหยื่อบางคนแม้จะประสงค์ที่จะช่วยในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด แต่เกรงกลัวที่จะให้การต่อเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนหลายครั้ง เนื่องจากไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผยเรื่องส่วนตัวและต้องการลืมเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นต่อตน และเหยื่อบางคนอาจมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดโดยอาจเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือมีความเกี่ยวข้องในชุมชนของเหยื่อ ทำให้เหยื่อเกิดความสับสนและทุกข์ทรมานในการเห็นบุคคลดังกล่าวถูกลงโทษ จึงไม่ประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือต่อรัฐ นอกจากนี้การเป็นพยานมักทำให้เหยื่อขาดรายได้ เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สูญเสียโอกาสในการทำงาน ทำให้เหยื่อไม่ต้องการให้

การเป็นพยานต่อศาล (ZAAPTIP, หลักสูตรอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการค้ามนุษย์สำหรับผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ประเทศไทย, หน้า ๑๓๓ – ๑๓๖)

แม้ประเทศไทยจะมีบทบัญญัติของกฎหมายที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ กล่าวคือ ตามรายงานการค้ามนุษย์ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา ประจำปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยรายงานการสืบสวนคดีค้ามนุษย์ ๓๑๗ คดี ฟ้องคดีผู้ค้ามนุษย์ ๒๔๒ คน และลงโทษผู้ค้ามนุษย์ ๒๔๑ คน เท่านั้น โดยจำเลยร้อยละ ๖๔ คดีค้ามนุษย์ถูกตัดสินจำคุกมากกว่า ๕ ปี และจำเลยร้อยละ ๘๔ ถูกตัดสินจำคุกมากกว่า ๓ ปี และได้มีการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจา ซึ่งมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ๙๒ คน รวมถึงทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีการอายัดทรัพย์สิน ๒๑๐ ล้านบาท อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดยังถือว่าไม่มากนัก โดยเฉพาะการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองผู้เสียหายนั้น แม้ประเทศไทยจะจัดให้มีที่พักสำหรับผู้เสียหาย แต่ปรากฏว่าที่พักดังกล่าวไม่เพียงพอ ทั้งยังปรากฏว่าผู้เสียหายส่วนมากไม่สามารถทำงานได้โดยผู้เสียหายที่อยู่ภายในที่พักของรัฐจำนวน ๔๙๗ คน มีเพียง ๕๘ คน ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยในประเทศเป็นการชั่วคราวและมีใบอนุญาตทำงานตามกฎหมาย และมีผู้เสียหายเพียง ๔๗ ราย ที่ทำงานนอกเขตที่พักเท่านั้น ทำให้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อดังกล่าวยังไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ผู้ทำหน้าที่ล่ามในการแปลภาษายังมีไม่เพียงพอ ทั้งการดำเนินคดีที่ล่าช้ายังอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะเป็นพยานเนื่องจากอาจสูญเสียโอกาสในการหารายได้ระหว่างการดำเนินคดี

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีค้ามนุษย์

ปัญหาทางกฎหมาย

๑. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายค้ามนุษย์

ความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ แม้มีผลบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยมิได้ลดลงกลับทวีความรุนแรงมากจนเป็นปัญหาระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นกฎหมายใหม่ทำให้มีปัญหาการปรับใช้และการตีความ เช่น การตีความองค์ประกอบความผิด โดยเฉพาะเกี่ยวกับการค้ามนุษย์กับการลักลอบขนย้ายถิ่น การบังคับใช้แรงงาน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานในการอำนวยความสะดวก การฟื้นฟู เยียวยาทางด้านจิตใจการฝึกหัดอาชีพก่อนส่งผู้เสียหายหรือพยานกลับภูมิลำเนา อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการประสานงานกัน เกียงงานกัน ทำให้ไม่สามารถติดตามผลการปฏิบัติงานหรือทำให้ไม่สามารถทราบว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในการคุ้มครองและดูแลผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาของพนักงานสอบสวนในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมักละเลยไม่แจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดตาม

กฎหมายอาญา และพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินคดีกับผู้สมคบ และการกระทำในชั้นเตรียมการ ได้ทันทีแม้ความผิดฐานค้ำมนุษย์จะยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดสำเร็จก็ตาม

๒. ปัญหาจากกระบวนการทางกฎหมาย

๒.๑ ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการชั้นสอบสวน

เนื่องด้วยความผิดฐานค้ำมนุษย์ในเรือประมง มีความสลับซับซ้อน ผู้ร่วมกระทำผิดเป็นขบวนการมักเกี่ยวโยงกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมักเป็นความผิดนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขั้นตอนตามกฎหมายต้องมีการมอบหมายจากอัยการสูงสุดให้พนักงานสอบสวนคนหนึ่งคนใดเป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบจึงจะมีอำนาจทำการสอบสวนได้ โดยอัยการสูงสุดอาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่จากกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือพนักงานอัยการ เป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติต้องผ่านขั้นตอนและผู้ปฏิบัติงานหลายระดับ ต้องใช้ระยะเวลาในการแต่งตั้งจึงเกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี

๒.๒ ปัญหาการดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากการที่สภาพภูมิประเทศของไทยซึ่งมีพื้นที่ชายทะเลเป็นระยะทางยาว ยากต่อการสกัดกั้นการหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งเป็นต้นเหตุของการค้ำมนุษย์ ประกอบกับความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการมีสูง จึงไม่สนใจว่าที่มาของการได้ แรงงานมาทำงานมีกระบวนการ หลอกลวง ชมชู้ บังคับหรือไม่ และถ้ามีค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้าแล้ว ผู้ประกอบการจะกักขังแรงงานไม่ให้ออกไปที่ใด โดยให้ทำงานจนกว่าจะใช้หนี้หมด ถึงแม้แรงงานดังกล่าวจะไม่ยินยอมก็ตาม กรณีปัญหาที่เกิดขึ้นกับขบวนการค้ำมนุษย์ในเรือประมงนั้น มักมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำความผิดหลายคน ได้แก่ นายหน้า นิติบุคคลที่เป็นนายจ้าง เจ้าของเรือ ผู้ร่วมกระทำผิด ใต้กั้งเรือ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่พนักงานสอบสวนไม่ได้ตั้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทุกคน โดยเฉพาะนิติบุคคลซึ่งมีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วย การดำเนินคดีเฉพาะกับบุคคลธรรมดา แต่ไม่ดำเนินคดีกับนิติบุคคลซึ่งกฎหมายกำหนดโทษปรับนิติบุคคลในอัตราสูง อันเป็นมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ จึงเป็นการยากต่อการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์

นอกจากนี้ในการแจ้งข้อกล่าวหาในคดีแก่ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมักไม่แจ้งข้อกล่าวหาให้ครบทุกฐานความผิด โดยประเด็นสำคัญ เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการขอตรวจสอบสวนเอกสารเกี่ยวกับการขออนุญาตนำเรือ และลูกเรือไปทำประมง นายจ้างซึ่งเป็นขบวนการค้ำมนุษย์มักนำเอกสารปลอมมาแสดงแก่เจ้าหน้าที่ แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินคดีกับนายจ้างเกี่ยวกับการทำหนังสือคนประจำเรือปลอม ใช้เอกสารปลอมและแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานทั้งที่คดีมีพยานหลักฐานเกี่ยวข้องกับการขออนุญาตนำเรือและลูกเรือไปทำประมง โดยมีการแจ้งชื่อลูกเรืออันเป็นเท็จและทำหนังสือคนประจำเรือปลอมให้แก่ลูกเรือ จนทำให้ผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อกลับถูกดำเนินคดีแทน

๒.๓ ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน

กรณีการกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเรือประมงนอกน่านน้ำไทย พยานหลักฐานในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย การบังคับให้ทำงาน ไม่ชัดเจนเพราะผู้เสียหายไปติดค้างอยู่ในเรือเป็นเวลานาน ทำให้ร่องรอยบาดแผลปรากฏไม่ชัดเจน อีกทั้งในคดีเกี่ยวกับเรือประมง มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องซับซ้อนหลายอย่าง ดังนั้น ความไม่เชี่ยวชาญในการรวบรวมพยานหลักฐาน ทำให้พยานหลักฐานไม่เพียงพอเพื่อดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้ นอกจากนี้ปัญหาอุปสรรคด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ทั้งในส่วนของเหยื่อและเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การสอบสวนและกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานไม่มีผลสัมฤทธิ์ เท่าที่ควร

๒.๔ ปัญหาจากตัวผู้เสียหาย

ความร่วมมือของผู้เสียหายเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินคดี เมื่อเกิดความล่าช้าในคดีทำให้ผู้เสียหายต้องอยู่ในความคุ้มครองเป็นเวลานาน โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นกำลังหลักในการหารายได้ของครอบครัว ในระหว่างการดำเนินคดีผู้เสียหายจึงอาจเกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย อยากกลับบ้าน อาจทำให้พยานหลักฐานในส่วนนี้ซึ่งเป็นประจักษ์พยาน ไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ จึงเป็นผลเสียต่อรูปคดี ทำให้พยานหลักฐานไม่มีน้ำหนักเพียงพอในการพิจารณาคดีเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้

นอกจากนี้ ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์มีสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิร้องขอเพื่อให้คุ้มครองความปลอดภัยในสถานะพยาน สิทธิเรียกร้องในการได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาและคดีค้ามนุษย์ มีสิทธิฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาและสามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ โดยไม่ต้องฟ้องคดีแพ่งต่างหาก ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ กำหนดให้ยื่นคำขอได้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และขอให้ศาลตั้งทนายความให้ได้หากไม่มีทนายความ ตาม มาตรา ๔๔/๒ อีกทั้งผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ โดยรัฐหรือองค์กรเอกชนตามบันทึกข้อตกลงฯ และหากเป็นกรณีที่ถูกชักพาหลอกลวงมาจากต่างประเทศ จะได้รับการส่งกลับไปประเทศต้นทางหากส่งไปแล้วไม่เป็นอันตราย ตามบันทึกข้อตกลงฯ ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบถึงสิทธิของผู้เสียหายต่างๆ ดังกล่าวและแจ้งสิทธิดังกล่าวให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายย่อมให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี อันนำไปสู่พยานหลักฐานที่แน่นหนา มั่นคง เพียงพอที่จะทำให้ศาลพิจารณาพิพากษาให้ผู้กระทำผิดในคดีค้ามนุษย์ได้รับการลงโทษได้ในที่สุด

นอกจากปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันมิได้จำกัดเฉพาะในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ของรัฐใดรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ กล่าวอีกนัยหนึ่งอาชญากรรมมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะข้ามชาติมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ามนุษย์ ผลจากการดำเนินคดีที่ผ่านมาพบว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำผิดหรือเหยื่อ หรือสถานที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ จะมีความเกี่ยวพันกันในหลายประเทศ ประกอบกับความเชื่อมโยงของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบขนย้ายถิ่นและการค้ามนุษย์ ทำให้มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมเหล่านี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ข้อจำกัดของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะแต่ใน

ดินแดนของตนจึงเปิดโอกาสให้อาชญากรแสวงหาทรัพย์สิน สร้างอิทธิพลและขยายเครือข่ายในการประกอบอาชญากรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น จนสามารถนำเอาทรัพย์สินที่สะสมไว้กลับมาสร้างอิทธิพล ทำให้มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน และทั่วโลก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ประเทศต่างๆ จะต้องให้ความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีประสิทธิภาพทำให้เกิดความมั่นใจว่าอาชญากรเหล่านี้ จะไม่สามารถอาศัยช่องว่างของกฎหมายหรือดินแดนของประเทศหนึ่งประเทศใด เป็นที่หลบภัย (save-havens) เพื่อให้พ้นเงื้อมมือของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำต้องทราบถึงขั้นตอนและวิธีการในการสอบสวนคดีความผิดลักษณะนี้ โดยในส่วนของอำนาจการสอบสวนได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดนอกราชอาณาจักร และจะต้องเข้าใจกลไกสำคัญที่ทำให้การสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องดำเนินคดีและการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในส่วนของการร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่อง ทางอาญา การส่งผู้ร้ายข้ามแดน อันนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ต่อไป

สรุป

จากการวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ ในมุมมองของสหประชาชาติและองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในประเด็นสิทธิมนุษยชนทัศนคตินิยม การช่วยเหลือเหยื่อ การส่งเหยื่อกลับภูมิลำเนา การจัดหาล่าม การนำผู้เสียหายหรือเหยื่อเป็นพยาน อันส่งผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกฎหมายเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ เป็นกฎหมายใหม่ ลักษณะการกระทำความผิดเป็นการกระทำในรูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติ ขาดการประสานงานระหว่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และสัมฤทธิ์ผล ซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป

ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของสำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน(OHCHR) ด้านการคุ้มครอง

๑. ประเด็นการช่วยเหลือเหยื่อโดยปราศจากเงื่อนไข

แม้จะมีกลไกที่สร้างขึ้นตามกฎหมายในการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่กลไกบางอย่างกลับมีเงื่อนไขของการช่วยเหลือเหยื่อ หรือเหยื่อต้องปฏิบัติตามก่อนได้รับการช่วยเหลือด้วยเหตุนี้ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อลดเงื่อนไขดังกล่าว และเพิ่มความชัดเจนให้สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน และมีความพยายามอย่างยิ่งในการต่อต้านการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

๒. ประเด็นทัศนคติหรือคตินิยมของคนในสังคม (STEREOTYPE)

หลักการดังกล่าวนี้เป็นเรื่องยากที่จะนำมาเขียนไว้ในกฎหมายเพื่อให้คนในสังคมหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ เพราะเป็นหลักการที่มีความละเอียดอ่อนต่อความเชื่อและความคิดของคนในสังคม แต่หลักการดังกล่าวก็เป็นหลักการที่สำคัญซึ่งคนในสังคมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและไม่ควรมองข้ามว่า คตินิยมหรือทัศนคติของคนในสังคมบางอย่างอาจมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจ บุคคลใดเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หรือการช่วยเหลือจากการค้ามนุษย์อาจไม่เหมาะสมเท่าที่ควรเมื่อนำทัศนคติหรือคตินิยมมาปรับใช้ ดังนั้น ควรมีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการค้ามนุษย์ เพื่อให้คนในสังคมได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง และมีความระมัดระวังต่อทัศนคติบางอย่าง โดยไม่นำทัศนคตินั้นมาเหมารวมเพื่อตัดสินบุคคลใด หรือการปฏิบัติต่อเหยื่อ และการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างเหมาะสม อีกทั้งควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมหรือแม้กระทั่งผู้พิพากษาให้มีความระมัดระวังต่อทัศนคติของตนเองที่มีต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และไม่นำทัศนคติดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และเหยื่อจากการค้ามนุษย์คนดังกล่าวควรได้รับความช่วยเหลือด้านใดจึงจะเหมาะสม

๓. ประเด็นว่าด้วยหลักการไม่ส่งเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศที่เป็นภูมิลาเนาหรือประเทศเดิมเมื่อมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม (NON - REFOULEMENT PRINCIPLE)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดอนุญาตให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว โดยคำนึงถึงเหตุผลด้านมนุษยธรรมเป็นหลักแต่กลไกในการช่วยเหลือดังกล่าวก็กำหนดเงื่อนไขของเหยื่อที่จะได้รับความช่วยเหลือว่า

เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีกับผู้กระทำความผิด แต่กลับไม่มีเงื่อนไขของการอนุญาตให้เหยื่ออยู่ในประเทศไทยว่า หากการส่งเหยื่อกลับประเทศที่เป็นภูมิลำเนาหรือประเทศเดิมเหยื่อจะได้รับความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม ทำให้ประเทศไทยอาจถูกมองว่า เป็นการเลือกปฏิบัติต่อเหยื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น และยังละเลยที่จะช่วยเหลือเหยื่อตามหลักมนุษยธรรมอย่างแท้จริง แม้ว่าในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจคำนึงถึงหลักการดังกล่าวและไม่มี การส่งเหยื่อจากการคุ้มครองกลับเมื่อเสี่ยงต่อภัยคุกคาม ดังนั้น เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาขององค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติ รวมถึงไม่เป็นการเปิดกว้างในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ต่อหลักการที่มีความสำคัญนี้ จึงควรกำหนดเงื่อนไขของการให้เหยื่ออยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว เมื่อการส่งกลับประเทศ เหยื่อจากการคุ้มครองอาจมีภัยคุกคาม

๔. ประเด็นตามมุมมองและบทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

เพื่อให้กระบวนการคัดแยกเหยื่อจากการคุ้มครองเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานจำเป็นต้องได้รับการอบรมที่เหมาะสมและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนภายในองค์กร เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถสังเกตถึงข้อบ่งชี้ว่าแรงงานอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการคุ้มครองโดยเฉพาะกรณีที่แรงงานไม่มีร่องรอยการถูกทำร้ายร่างกายอย่างชัดเจน และต้องให้ความสำคัญกับการคัดแยกเหยื่อคุ้มครอง มิใช่เพียงตรวจตราว่าแรงงานดังกล่าวเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์แรงงานควรมีล่ามที่เพียงพอเพื่อให้แรงงานสามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจ รวมทั้งการจัดการสัมภาษณ์แรงงานไม่ควรทำต่อหน้าเจ้าของเรือ หรือเจ้าของโรงงานซึ่งอาจส่งผลให้แรงงานเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถึงการตกเป็นเหยื่อของการถูกบังคับแรงงาน

นอกจากนี้เพื่อการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน รัฐบาลต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสังคมโดยรวมเพื่อลดความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศในการใช้แรงงานภาคบังคับ รวมทั้งมีการควบคุมพรมแดนให้มีการเข้าออกอย่างถูกกฎหมายเพื่อป้องกันกลุ่มผู้คุ้มครองและกลุ่มผู้ อาจตกเป็นเหยื่อเข้ามาสู่วงจรคุ้มครองภายในประเทศ และควรตรวจตราบริษัทนายหน้าจัดหางานว่า มีการดำเนินการอย่างถูกต้อง ยกเลิกเพิกถอนใบอนุญาตของบริษัทที่ดำเนินการผิดกฎหมาย รวมทั้งลดต้นทุนและค่าธรรมเนียมในการจัดหางานในต่างประเทศซึ่งเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้คุ้มครองสามารถ หลอกลวงผู้เสียหายเข้าไปสู่การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้

๕. ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของพนักงานอัยการ

เจ้าหน้าที่รัฐต้องสร้างความไว้วางใจเพื่อให้ผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด เช่น จัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย แจ้งสิทธิของผู้เสียหายว่าจะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน ให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายและครอบครัวจากการแก้แค้นทดแทนของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การจัดตั้งแผนกคดีคุ้มครองในศาลอาญา และการจัดตั้งสำนักงานคดีคุ้มครองของสำนักงานอัยการสูงสุด จะทำให้การพิจารณาคดีคุ้มครองเป็นไปอย่างรวดเร็วซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ผู้เสียหายบางส่วนไม่ต้องการอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวเป็นเวลานานระหว่างพิจารณาคดี นอกจากนี้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๕๙ ยังกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนแทนระบบกล่าวหา และกำหนดการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย พร้อมให้มีมาตรการป้องกันการหลบหนีที่เพียงพอ รวมทั้งศาลมีอำนาจกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้หากพิพากษา

ลงโทษจำเลย แม้ไม่มีคำร้องขอให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนของพนักงานอัยการและผู้เสียหาย ซึ่งน่าจะส่งผลให้ผู้เสียหายประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินคดีค้ำมนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ การต่อต้านอาชญากรรมดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของผู้บังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยอาจมีความตกลงระดับทวิภาคีหรือความตกลงระดับพหุภาคีในกลุ่มอาเซียนเพื่อต่อต้านการค้ำมนุษย์เพื่อให้มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเทศในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด การคุ้มครองเหยื่อ และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมทั้งการติดตามทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) ได้พยายามเน้นย้ำถึงการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งในส่วนของประเทศไทยที่ถูกมองว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของการค้ำมนุษย์ ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และพยายามดำเนินการแก้ไข รวมถึงการให้ความคุ้มครองดูแลช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่คงมีเพียงกลไกบางประการที่ไม่สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชนตามมุมมองดังกล่าว เช่น การกำหนดเงื่อนไขให้เหยื่อต้องปฏิบัติก่อนการได้รับความช่วยเหลือ การขาดความชัดเจนต่อหลัก NON – REFOULEMENT PRINCIPLE ที่ควรได้รับการปรับแก้กฎหมาย แต่สำหรับการขาดความตระหนักต่อทัศนคติหรือค่านิยมของคนในสังคมที่นำมาปรับใช้กับเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ คงต้องเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจต่อประชาชน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมาตรการที่ช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์จะมีความชัดเจนสอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชนเพียงใด แต่หากการระบุดัชนีเหยื่อจากการค้ำมนุษย์เกิดความผิดพลาด การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อที่มีประสิทธิภาพ อาจไม่ใช่มาตรการที่ดีของการต่อต้านการค้ำมนุษย์ และอาจทำให้บุคคลเหล่านั้นหรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจากมาตรการดังกล่าว และในบทบาทของผู้พิพากษาที่มีหน้าที่ในการพิจารณาคดีแล้ว หลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่สำนักงานสหประชาชาติข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน (OHCHR) กำหนดแนวทางต่อการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์คงต้องนำมาปรับใช้เพียงเท่าที่ไม่กระทบต่อหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม เพราะมิฉะนั้นแล้วย่อมเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. สิ่งที่ต้องคำนึงถึงยิ่งกว่ามาตรการในการต่อต้านการค้ำมนุษย์สำหรับประเทศไทยแล้ว คือการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นทั้งเหตุและผลของการค้ำมนุษย์ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และสร้างความตระหนักของเจ้าหน้าที่และคนในสังคมให้มีความชัดเจนต่อเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน แต่สิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นคือ การระบุดัชนีเหยื่อซึ่งต้องแน่ชัดว่า บุคคลดังกล่าวที่จะได้รับความช่วยเหลือเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์อย่างแท้จริง เพราะมิฉะนั้น เหยื่อจากการค้ำมนุษย์อาจไม่ได้รับการช่วยเหลือ และเฝียวยตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด และในทางกลับกัน การนำมาตรการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ไปใช้กับบุคคลที่ไม่ใช่เหยื่อจากการค้ำมนุษย์แล้ว อาจ

เป็นการเพิ่มภาระต่อประเทศไทย และทำให้บุคคลนั้นตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังเป็น การแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ที่ไม่ถึงต้นตอของปัญหา ดังนั้นแล้ว นอกจากควรมีการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายให้มีความชัดเจนต่อหลักสิทธิมนุษยชนแล้วตามแนวทางแก้ไขปัญหาที่กล่าวไว้ในเอกสารวิจัย นี้ แต่สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดคือการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามความรู้ความเข้าใจ พื้นฐานด้านการค้ำมนุษย์อย่างถูกต้อง

๒. การคัดแยกและระบุตัวเหยื่อเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการต่อต้าน การค้ำมนุษย์ โดยจะต้องมีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจำแนกบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อ และให้ความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว ซึ่งหากไม่มีการคัดแยกเหยื่อที่ติดบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาจถูก ส่งกลับประเทศต้นทางและตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์อีกครั้ง โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจนำ ตัวชีวิตขององค์การแรงงานระหว่างประเทศมาพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์หรือไม่ นอกจากนี้การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเป็นปัญหาสำคัญในการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ เนื่องจากมากกว่าร้อยละ ๙๐ ของประเทศทั่วโลกมีกฎหมายต่อต้านการค้ำมนุษย์ แต่จำนวนคดีที่ ฟ้องร้องและลงโทษผู้กระทำความผิดกลับมีจำนวนไม่มากนัก อันเนื่องมาจากความสลับซับซ้อนของ อาชญากรรม และความเกรงกลัวของเหยื่อที่จะออกมาฟ้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและมาเป็น พยานในคดี ซึ่งหากไม่ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อ การลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ ย่อมเป็นไปได้ยาก แต่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์มักจะไม่มีความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรง การให้ความช่วยเหลือทั้งด้านที่พักอาศัย อาหาร การรักษาพยาบาล รวมทั้งการฟื้นฟูทางจิตใจจึงเป็น สิ่งจำเป็นซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่อเหยื่อจากการค้ำมนุษย์เท่านั้น แต่จะมีผล ทำให้เหยื่อให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ มากขึ้นอีกด้วย

๓. เสริมสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานป้องกัน ช่วยเหลือเหยื่อ และปราบปรามการค้ำมนุษย์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพ จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรการอบรม เชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพเพื่อต่อต้านการค้ำมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๓.๑ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการค้ำมนุษย์ และตระหนักถึง ความสำคัญของกระบวนการทำงานแบบสหวิชาชีพในการแก้ปัญหาร่วมกัน

๓.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติที่ถูกต้องปราศจากอคติต่อผู้เสียหายจาก การค้ำมนุษย์

๓.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะและเทคนิคในการปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพและครบวงจรทั้งด้านกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจาก การค้ำมนุษย์

๓.๔ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสหวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐและเอกชนที่ทำงานต่อต้านการค้ำมนุษย์

๔. ในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ควรต้องนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ พอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ มาใช้บังคับในทุกคดีโดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรีบดำเนินการประสานงานอย่าง รวดเร็วตั้งแต่เริ่มสืบสวนคดีเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน

เพื่อจะได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ก่อนที่ผู้ค้ำนุชย์จะยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินหรือผลประโยชน์ไปยังที่อื่นซึ่งจะเป็นการยากต่อการสืบสวนติดตามยึดอายัด เนื่องจากการดำเนินคดีค้ำนุชย์ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมักมุ่งเน้นที่จะหาพยานหลักฐานในการจับกุมผู้กระทำผิดค้ำนุชย์มาลงโทษเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาถึงมาตรการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ในประเด็นแรก จนเป็นเหตุให้ผู้ค้ำนุชย์ยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินและผลประโยชน์ไปก่อนแล้ว ทั้งนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษและติดตามทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ ที่ผู้ค้ำนุชย์ ได้มาจากการค้ำนุชย์ ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่มุ่งลงโทษผู้ที่นำทรัพย์สินจากการค้ำนุชย์ ไปหาผลประโยชน์ และเพื่อให้รัฐนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามาพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมต่อไป และเป็นมาตรการที่ใช้ได้ผลมากกว่าโทษจำคุกหรือปรับ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก. หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพ.

กรุงเทพฯ : บริษัท ปาปิรุส พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๙.

สำนักกฎหมายเอส อาร์. คำมนุษย์-แรงงานในเรือประมงทะเล. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พี.พี. (๑๙๙๑)

จำกัด.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๖.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

ประวิทย์ ร้อยแก้ว. “คำมนุษย์ คำนิยาม ความหมาย”, ๒๕๕๙.

ศูนย์ข้อมูล สถานทูตสหรัฐฯ. กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, ๒๕๕๙.

พงษ์นคร นครสันติภาพ, พ.ต.ท.ดร. “บทบาทของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์”, ๒๕๕๗.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

วันชัย รุจนวงศ์. “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร มกราคม ๒๕๕๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙”. โครงการวิจัยสภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

อังคณา มิตรสุวรรณ. “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.

สถาพร ทศนลีพร, นาวาเอก. “แนวความคิดในการใช้กำลังของกองทัพเรือต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. วิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๗.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และองอาจ เทียนศิริ. “ความรับผิดชอบของนิติบุคคล”. โครงการวิจัย เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ ๒, สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๘.

ณรงค์พล ณ บางช้าง, นาวาเอก. “บทบาทของกองทัพเรือในการต่อต้านภัยสงครามก่อการร้าย”. วิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๕.

สุศักดิ์ อนุเคราะห์, นาวาตรี. “บทบาทกองทัพเรือกับการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ, ๒๕๕๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทัพเรือ. “การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม”. ๒๕๔๔.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔”. ๒๕๕๗.

สำนักงานศาลยุติธรรม. “กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ณ สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนแห่งเจนีวาสมาพันธ์รัฐสวิส”. รายงานการศึกษาดูงาน. ๒๕๕๙.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานอัยการสูงสุด. “ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.caht.go.th/index.php/11, ๒๕๕๘.

มูลนิธิกระเจ๊กเงา. “ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.notforsale.in.th, ๒๕๕๘.

“บทบาทของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์. พ.ต.ท. กฎหมายป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ พัฒนาเอกชนในการดำเนินกิจกรรมต่อต้านการค้ามนุษย์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://eeas.europa.eu/.../14_forced_labour_by_police_lieute, ๒๕๕๘.

ภาคผนวก

ผนวก ก

เปรียบเทียบการค้ำมนุษย์ และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน

การประกอบอาชญากรรมทั้งสองประเภทมีความคล้ายกันหลายประการจนบางครั้งได้ก่อให้เกิดความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การแยกความแตกต่างระหว่างการกระทำ ทั้งสองประเภทจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งขบวนการคัดแยกที่ถูกต้องและรวดเร็วจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถป้องกันสืบสวนและสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้องในขณะเดียวกันก็จะสามารถให้ความช่วยเหลือเหยื่อได้ทันเวลาที่

แม้ว่าการค้ำมนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานจะเป็นอาชญากรรมร้ายแรงทั้งสองประเภท แต่บุคคลที่ถูกพาเคลื่อนย้าย เคลื่อนที่ หรือถูกพาข้ามแดนมีสถานภาพทางกฎหมายที่แตกต่างกัน บุคคลที่ถูกนำพาโดยกลุ่มหรือขบวนการค้ำมนุษย์ คือ ผู้ที่ถูกหลอกถูกบังคับให้มาโดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่เต็มใจ ขณะที่คนที่กลุ่มหรือขบวนการพาคนข้ามแดนพามา นั้น คือ คนที่ยินยอมหรือสมัครใจหรือขอให้คนอื่นช่วยพามาบุคคลเหล่านี้รู้อยู่แล้วว่าการเดินทางเข้าประเทศต้องมีขั้นตอนและวิธีการอย่างไรแต่ก็ยังตั้งใจฝ่าฝืนแสวงหาช่องทางที่ไม่ถูกต้อง

ความแตกต่างของการค้ำมนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน

๑. การค้ำมนุษย์เป็นความผิดต่อบุคคล (crime against person) ในขณะที่การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานเป็นความผิดต่อรัฐ (crime against state)

- การค้ำมนุษย์ เป็นการนำพา ชักพา บังคับหลอกลวง นำตัวเหยื่อมาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆโดยเหยื่อเหล่านั้นไม่ได้เต็มใจหรือยินยอม

- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน ทั้งผู้รับจ้างนำพาหรือบุคคลที่ถูกนำพามาต่างสมประโยชน์ด้วยกัน ทั้งสองฝ่ายโดยฝ่ายหนึ่งได้เดินทางเข้าประเทศตามที่ต้องการ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ประโยชน์เป็นเงินหรือวัตถุอย่างอื่นเป็นการตอบแทน

๒. ความยินยอมของบุคคลที่ถูกนำพา (consent)

- การค้ำมนุษย์ เป็นกรณีที่ยังไม่ยินยอมที่จะถูกพามาแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ หรือแม้จะยินยอม ในครั้งแรกแต่ความยินยอมดังกล่าวมักมีสาเหตุหรือเหตุผลอยู่เบื้องหลัง เช่น ถูกหลอกลวงเกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของงานที่ต้องทำ ถูกบังคับ อยู่ในภาวะจำเป็นต้องยอมตามไม่สามารถขัดขืนได้

- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน เกิดจากความยินยอมหรือสมัครใจของผู้ที่ถูกนำพาข้ามแดนมา ผู้รับจ้างพาข้ามแดนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือช่วยให้ผู้ที่ประสงค์ข้ามแดน สามารถเดินทางไปยังประเทศปลายทางตามความต้องการ

๓. วัตถุประสงค์ในการนำพา (purpose of movement)

- การค้ำมนุษย์ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงตั้งแต่เริ่มต้นคือ การพาเหยื่อไปแสวงหาประโยชน์ยังสถานที่ที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน ผู้กระทำความผิดประสงค์เพียงเพื่อนำผู้ที่มีความประสงค์ข้ามแดน ข้ามแดนที่ตกลงกันไว้เท่านั้น โดยมีได้มีเจตนาที่จะแสวงหาประโยชน์อื่นใดนอกเหนือไปจากค่าจ้างตอบแทนที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า

๔. จุดหมายปลายทาง (destination)

- การค้ามนุษย์ เกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศ หรือเกิดขึ้นระหว่างประเทศ โดยเหยื่อไม่สามารถจะเลือกหรือเรียกร้องว่าจะไปอยู่หรือทำงานในสถานที่ใดก็ได้
- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน เกิดได้เฉพาะระหว่างประเทศเท่านั้น วัตถุประสงค์หลักเพียงอย่างเดียวคือ การพาคนจากประเทศหนึ่งเข้าไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และเมื่อสามารถพาข้ามแดนไปได้แล้วผู้รับจ้างก็หมดภารกิจ ผู้ที่ถูกพาข้ามแดนจะเดินทางไปที่ใดขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของตนเอง

๕. การแสวงหา และการแนะนำชักชวน (recruitment and procurement)

- นักค้ามนุษย์ (trafficker) จะเป็นผู้ออกไปทำการแสวงหาเองและเมื่อพบเหยื่อจะใช้วิธีการต่างๆ เช่น การใช้อุบายหลอกลวง ชักจูง โน้มน้าว หรือใช้กำลังบังคับเพื่อให้ได้ตัวเหยื่อมา
- ผู้รับจ้างขนคนข้ามแดน (smuggler) ไม่ใช่ฝ่ายที่ริเริ่มออกไปหาผู้ที่ประสงค์ข้ามแดนโดย ผู้ที่จะประสงค์ข้ามแดนจะเข้ามาติดต่อขอใช้บริการเอง

๖. ความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ (customer relationship)

- การค้ามนุษย์ จะเกิดขึ้นระหว่างนักค้ามนุษย์ด้วยกัน หรือระหว่างนักค้ามนุษย์กับผู้ที่ต้องการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ (exploiter) เหยื่อจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือต่อรองราคาหรือค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น
- การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน มีวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว คือ การนำพาข้ามแดนได้สำเร็จดังนั้น ผู้ประสงค์ข้ามแดนจะเป็นใครไม่สำคัญ เมื่อมีการตกลงกันแล้วหน้าที่เพียงประการเดียวของผู้รับจ้างคือ การพาข้ามแดนได้สำเร็จเพื่อที่จะได้ค่าจ้าง

๗. ความรู้ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ (knowledge and control)

- การค้ามนุษย์ เหยื่อจะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เลือกหรือต่อรองเกี่ยวกับเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น อนาคตและชะตาชีวิตจะขึ้นอยู่กับนักค้ามนุษย์หรือขบวนการค้ามนุษย์ที่จะเป็นผู้กำหนด
- การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ผู้ประสงค์จะเดินทางยังคงสามารถคิดตัดสินใจหรือสามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ トラบเท่าที่การกระทำที่ผ่านมาจะไม่อยู่ในระหว่างขั้นตอนพาข้ามแดน

๘. ผลประโยชน์ตอบแทนหรือกำไร (profit)

- การค้ามนุษย์ จะแสวงหาประโยชน์โดยการนำเหยื่อไปขายเป็นทอดๆ แต่ละทอดจะมีการบวกค่าใช้จ่ายและกำไรเพิ่มเข้าไป
- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน ผู้รับจ้างได้รับค่าตอบแทนเพียงจำนวนเดียวจากผู้ประสงค์ข้ามแดนเงินจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเจรจาแต่แรก โดยอาจรวมค่าใช้จ่ายในการปลอมเอกสารเงินติดสินบนพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยก็ได้

๙. การใช้ความรุนแรง (violence)

- การค้ามนุษย์ เมื่อพบว่าตัวเองต้องตกเป็นเหยื่อมักต่อสู้ขัดขืนหรือหาทางหนีหนำหนีวิธีการหนึ่งที่จะควบคุมหรือบังคับให้เหยื่อเหล่านี้ยอมทำตามก็คือ การใช้ความรุนแรงต่อเหยื่อ
- ส่วนการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นนั้น ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องใช้ความรุนแรงเนื่องจากผู้รับจ้าง มิได้มีความประสงค์จะนำผู้ประสงค์ข้ามแดนมาอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของตน

๑๐. ความเป็นไปเมื่อเดินทางถึงที่หมาย (upon the arrival)

- สิ่งที่สำคัญประการสุดท้ายในการที่จะบอกว่าการกระทำนั้นๆ เป็นการค้ำมนุษย์หรือการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน คือ ความเป็นไปหรือสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากถึงที่หมายปลายทาง
- การค้ำมนุษย์ เมื่อเหยื่อถึงที่หมายปลายทางเหยื่อเหล่านั้นจะถูกขายหรือถูกบังคับให้ทำงานในสถานที่ที่กำหนดไว้ เหยื่อจะไม่มีอิสระหรือถูกควบคุมจากนักค้าหรือผู้แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อเอกสารการเดินทางหรือเอกสารสำคัญอื่นๆ มักจะถูกริบหรือยึดไป
- การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นนั้น เมื่อผู้รับจ้างพาผู้ประสงค์เดินทางมาถึงที่หมายปลายทางแล้วทั้งสองฝ่ายไม่มีพันธะผูกพันใดๆต่อกันอีกต่อไป

ผนวก ข

การสืบพยานล่วงหน้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้เสียหาย

กรณีผู้เสียหายหรือพยานในความผิดฐานคุ้มครองผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหรือเป็นคนที่ถูกหลอกลวงนำพาเข้ามาโดยไม่ได้ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายหรือพยานจำเป็นต้องพึ่งพาผู้ต้องหาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในการดำรงชีพ เช่น ผู้เสียหายเป็นลูกจ้างของผู้ต้องหา หรือมีอิทธิพลต่อผู้เสียหายหรือพยาน กรณีดังกล่าว ผู้ต้องหาอาจเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหรือผู้เสียหาย ซึ่งโจทก์หรือพนักงานอัยการจะต้องนำสืบเป็นพยานในชั้นพิจารณาของศาล จึงเป็นผลเสียแก่รูปคดี ในกรณีเช่นนี้กฎหมายจึงเปิดให้มีการสืบพยานดังกล่าวไว้ล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีได้

การขอสืบพยานล่วงหน้าในคดีคุ้มครองผู้เสียหาย บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้เสียหาย พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๑ ว่า “ก่อนฟ้องคดีต่อศาล กรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้เสียหาย สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอสืบพยานไว้ล่วงหน้าได้”

โดยผู้มีอำนาจยื่นคำร้องดังกล่าว คือ พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือโดยได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวน จำนำผู้เสียหายหรือพยานบุคคลนั้นมายื่นคำร้องต่อศาล โดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างได้ว่าการกระทำความผิดและเหตุแห่งความจำเป็นที่จะต้องมีการสืบพยานไว้โดยพลันก็ได้

ผลของมาตรา ๓๑ คือให้ศาลสืบพยานทันทีที่ได้รับคำร้อง และถ้าต่อมามีการฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลย ก็ให้รับฟังพยานดังกล่าวในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ หลักการขอสืบพยานล่วงหน้าตามมาตรา ๓๑ นี้ คดีต้องอยู่ในระหว่างชั้นสอบสวนแล้ว โดยต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์หรือกรณีความผิดที่มีอายุยอมความได้และพนักงานสอบสวนได้กระทำการสอบสวนแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จพนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอสืบพยานล่วงหน้าตามมาตรานี้ได้

นอกจากนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้เสียหาย พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้พนักงานอัยการเรียกคำสันทัดโทษแทน แทนผู้เสียหายโดยขอรวมไปในคดีอาญาหรือยื่นคำร้องในระยะใดระหว่างที่คดีอาญากำลังพิจารณาในศาล ซึ่งการเรียกคำสันทัดโทษแทน จำเป็นต้องนำพยานมาสืบโดยเฉพาะตัวผู้เสียหายเอง แต่ส่วนใหญ่ในคดีคุ้มครองผู้เสียหายมักมีการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา ก่อนที่จะเรียกคำสันทัดโทษแทนและไม่สามารถติดตามตัวผู้เสียหายมาเบิกความได้ ดังนั้นการสืบพยานล่วงหน้าจึงจำเป็นที่จะต้องนำสืบเกี่ยวกับความเสียหายต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยแสดงหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่นภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ ภาพถ่ายบาดแผลผู้เสียหาย บันทึกการรับตัวผู้เสียหาย บันทึกสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายจากสถานคุ้มครองฯ หลักฐานทางการแพทย์ ใบเสร็จรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และหลักฐานอื่นที่แสดงว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายทางร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือสิทธิอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถนำไปสู่การพิจารณาของศาลถึงความเสียหายที่ได้รับแม้ว่าในชั้นพิจารณาสืบพยานในศาล ผู้เสียหายไม่มาเบิกความก็ตาม ศาลย่อมรับฟังพยานที่สืบพยานไว้ล่วงหน้าก่อนได้

ดังนั้น การสืบพยานล่วงหน้านอกจากจะนำสืบพฤติการณ์ในการกระทำความผิดแล้ว
ยังต้องนำสืบถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับไว้ด้วย

ผนวก ค

หลักการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีค้ามนุษย์

ประการแรก จึงต้องมีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองด้านความปลอดภัยเพื่อปกป้องมิให้ผู้กระทำผิดใช้อิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมข่มขู่ผู้เสียหายหรือชักจูงหรือบังคับเพื่อให้กลับเข้าสู่กระบวนการ การค้ามนุษย์ซึ่งหลักการนี้มีอยู่ใน พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๕๖

ประการที่สอง คือ การเรียกร้องหรือชดเชยความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำของผู้ค้ามนุษย์ให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะผู้เสียหายเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเรียกร้องสิทธิของตนที่สูญเสียไปได้ เพราะไม่มีความรู้กฎหมายและไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะเรียกร้องสิทธิทางศาล หรือต่อเจ้าพนักงานเพื่อให้ได้ค่าเสียหายตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยเหตุนี้ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ได้ชดเชยสิทธิดังกล่าวจึงเป็นมาตรการทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยตามที่กฎหมายไทยกำหนดซึ่งโดยทั่วไปเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในการฟ้องคดีต่อศาล และการเรียกร้องค่าแรงงานหรือค่าเสียหายจากเจ้าพนักงานตามหลักเกณฑ์ที่ กฎหมายกำหนด

ประการที่สาม คือ การฟื้นฟูและการส่งกลับคืนสู่ครอบครัว เป็นมาตรการที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามกฎหมาย ที่กำหนดไว้มีขึ้นเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย ตลอดจนป้องกันมิให้กลับเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีก การส่งเหยื่อกลับคืนสู่ครอบครัวที่อบอุ่นต่อไป

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางวารารณณ์ จันทนากุล
วัน เดือน ปีเกิด	๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๕
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา - หลักสูตรอัยการจังหวัดประจำกรม สำนักงานคุ้มครองสิทธิจังหวัด รุ่นที่ ๑๔ - หลักสูตรอัยการจังหวัด รุ่นที่ ๒๗ / ดุงาน สำนักงานอัยการเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น - หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพพนักงานอัยการในการสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๖ Training Program on Investigation for Thailand Prosecutors: Republic of Korea /2014 - หลักสูตร Criminal Investigation For Prosecutors Training : Los Angeles Country District Attorney's Office; Hua Hin Thailand.2013 - หลักสูตรการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินคดีอาชญากรรมข้ามชาติ รุ่นที่ ๑ - หลักสูตรวิทยาลัยการทัพบเรือ รุ่นที่ ๔๗
ประวัติการทำงานโดยย่อ	<ul style="list-style-type: none"> - อัยการจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย - อัยการจังหวัด คดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุโขทัย - อัยการจังหวัด คดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี - อัยการจังหวัด คดีศาลแขวงนครปฐม - อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคดีอาญาธนบุรี ๒ - อัยการผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคดีปกครอง๒ - อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการสอบสวน ๓ - เลขานุการ ผู้ตรวจการอัยการ
ตำแหน่งปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการสอบสวน ๓

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัย นางวารภรณ์ จันทนากุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ตำแหน่ง อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริการะบุว่า เป็นเวลากว่าห้าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้าผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กเพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี แรงงานอพยพราวสี่ล้านรายในไทยนั้นมีส่วนที่ถูกบังคับ ขู่ขี้ขี้ หรือล่อลวงมาเพื่อการแสวงประโยชน์บังคับใช้แรงงานหรือการค้าประเวณี เหตุการณ์การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานถูกแสวงประโยชน์ในอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมสัตว์ปีก โรงงานต่าง ๆ ภาคการเกษตร และงานรับใช้ตามบ้าน หรือถูกบังคับให้ขอทานตามถนน การบังคับค้าประเวณี ผู้หญิงผู้ชาย เด็กชายและเด็กหญิงจากไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา รัสเซีย อุซเบกิสถาน และประเทศในทวีปแอฟริกาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในไทย เหตุการณ์บังคับค้าประเวณีเพศชายจากทวีปแอฟริกาในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงเหยื่อบางรายที่ถูกแสวงประโยชน์จากองค์กรอาชญากรรมต่างชาติ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านของเหยื่อการค้ามนุษย์จากจีน เกาหลีเหนือ เวียดนาม บังคลาเทศ อินเดีย และพม่า ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อการค้าประเวณีหรือการบังคับใช้แรงงานในประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ รัสเซีย เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปตะวันตก อีกทั้ง ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา และบุคคลไร้สัญชาติในไทยประสบกับการถูกระงับหรือข่มขู่หลายอย่างที่บ่งชี้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ เด็กจากไทย พม่า ลาว และกัมพูชาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในธุรกิจทางเพศทั้งในสถานค้าประเวณี สถานอาบอบนวด บาร์ ร้านอาหารโอเกะ โรงแรม และบ้านพักส่วนบุคคล กลุ่มแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของประเทศไทยยังคงเกณฑ์และใช้เด็กมาร่วมปฏิบัติการลอบวางเพลิงหรือทำหน้าที่สอดแนม เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวต่างชาติจำนวนมากอพยพมาอยู่ในประเทศไทยอย่างสมัครใจเพื่อมาหางานทำโดยดำเนินการผ่านช่องทางนอกระบบโดยไม่มีเอกสารระบุอัตลักษณ์บุคคลหรือเอกสารเดินทาง นักค้ามนุษย์ซึ่งรวมทั้งนายหน้าจัดหาแรงงาน ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินำเหยื่อต่างชาติเข้าประเทศไทยผ่านเส้นทางอพยพที่เป็นทางการและเส้นทางที่ใช้ลักลอบนำชาวต่างด้าวเข้าประเทศ และดำเนินการเป็นคนกลางระหว่างแรงงานที่หางานกับนายจ้าง การค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง ทั้งชายและเด็กชายชาวไทย พม่า กัมพูชา เวียดนาม และอินโดนีเซียตกเป็นเหยื่อถูกบังคับใช้แรงงานบนเรือประมงของไทยและของต่างชาติ ถูกข่มขู่ ถูกทุบตี ถูกวางยาให้ทำงาน ถูกฆ่าตายเมื่อลี้ภัยพยายามหนี หรือขูดค่าส่ง เหยื่อการค้ามนุษย์บางรายในภาคประมงประสบปัญหาในการเดินทางกลับบ้าน

เกิด ไม่ได้รับค่าจ้าง และไม่มีเอกสารแสดงอัตลักษณ์บุคคลที่ถูกกฎหมาย การทุจริตยังคงเป็นเหตุป้อนทำลายความพยายามในการปราบปรามการค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่รัฐบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมการค้ามนุษย์โดยตรง โดยการรับสินบนจากเจ้าของกิจการและสถานค้าประเวณี

การค้ามนุษย์จึงเป็นอาชญากรรมที่โหดเหี้ยมไร้พรมแดนและเป็นการแสวงหาประโยชน์จากมนุษยชาติอย่างหลากหลาย รูปแบบ สำหรับประเทศไทยที่ถูกมองว่าเป็นทั้งประเทศต้นทางปลายทาง ทางผ่าน ด้านค้ามนุษย์ และยังคงถูกจัดอันดับให้อยู่กลุ่ม ๒ ของประเทศที่ต้องจับตา แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความพยายามต่อการขจัด ปัญหาการค้ามนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกาเองกลับมองว่า การดำเนินงานของประเทศไทยนั้นยังไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำสุดอย่างครบถ้วน ประเทศไทยจึงไม่อาจมองข้ามต่อข้อแนะนำของประเทศสหรัฐอเมริกาและนานาชาติ เนื่องจากประเทศไทยได้มี ความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์ว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ด้วยการลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime)

อย่างไรก็ตาม ในการจะพิจารณาว่ามาตรการที่ประเทศไทยกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น คำนิยาม บทลงโทษตามกฎหมาย กรอบและแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การกำหนดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อกลไกในการแก้ปัญหา จะมีประสิทธิภาพ เพียงพอ และครอบคลุม ต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาข้อแนะนำที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ไว้ในรายงานการค้ามนุษย์แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษามุมมองจากหน่วยงานระหว่างประเทศ และในต่างประเทศ เพื่อนำไปปรับใช้กับมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่อการค้ามนุษย์
๒. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศต่อปัญหาการค้ามนุษย์
๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ ในกรอบด้านนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางการปฏิบัติของหน่วยในกระบวนการยุติธรรม ในการต่อต้านการค้ามนุษย์

๒. การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ของไทย เปรียบเทียบกับแนวทางขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนแห่งเจนีวา องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจ รวบรวมและค้นคว้าข้อมูล ทฤษฎีจากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นหนังสือ ตำรา บทความ รายงาน เอกสารนโยบาย คำสั่ง และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถิติการดำเนินคดีค้ามนุษย์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรมแล้วนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าพร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

๑. ประเด็นการช่วยเหลือเหยื่อโดยปราศจากเงื่อนไข

ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อลดเงื่อนไขของการช่วยเหลือเหยื่อ หรือเหยื่อต้องปฏิบัติตามก่อนได้รับการช่วยเหลือ และเพิ่มความชัดเจนให้สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน และมีความพยายามอย่างยิ่งในการต่อต้านการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

๒. ประเด็นทัศนคติหรือคตินิยมของคนในสังคม (STEREOTYPE)

หลักการในเรื่องของคตินิยมหรือทัศนคติของคนในสังคมบางอย่างอาจมีผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจว่า บุคคลใดเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หรือการช่วยเหลือจากการค้ามนุษย์อาจไม่เหมาะสมเท่าที่ควรเมื่อนำทัศนคติหรือคตินิยมมาปรับใช้ ดังนั้น ควรมีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องต่อการค้ามนุษย์ เพื่อให้คนในสังคมได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง และมีความระมัดระวังต่อทัศนคติบางอย่าง โดยไม่นำทัศนคตินั้นมาเหมารวมเพื่อตัดสินบุคคลใด หรือการปฏิบัติต่อเหยื่อและการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์อย่างเหมาะสม

๓. ประเด็นว่าด้วยหลักการไม่ส่งเหยื่อจากการค้ามนุษย์กลับประเทศที่เป็นภูมิลำเนาหรือประเทศเดิมเมื่อมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม (NON – REFOULEMENT PRINCIPLE)

ควรกำหนดเงื่อนไขของการให้เหยื่ออยู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว เมื่อการส่งกลับประเทศ เหยื่อจากการค้ามนุษย์อาจมีภัยคุกคามเพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดอนุญาตให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว โดยคำนึงถึงเหตุผลด้านสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก แต่กลไกในการช่วยเหลือดังกล่าวกำหนดเงื่อนไขของเหยื่อที่จะได้รับความช่วยเหลือว่า เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีกับผู้กระทำความผิด แต่กลับไม่มีเงื่อนไขของการอนุญาตให้เหยื่ออยู่ในประเทศไทยว่า หากการส่งเหยื่อกลับประเทศที่เป็นภูมิลำเนาหรือประเทศเดิมเหยื่อจะได้รับความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม ทำให้ประเทศไทยอาจถูกมองว่า

เป็นการเลือกปฏิบัติต่อเหยื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น และยังละเลยที่จะช่วยเหลือเหยื่อตามหลักมนุษยธรรมอย่างแท้จริง

๔. ประเด็นตามมุมมองและบทบาทขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

เพื่อให้กระบวนการคัดแยกเหยื่อจากการค้ามนุษย์เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานจำเป็นต้องได้รับการอบรมที่เหมาะสมและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนภายในองค์กร เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถสังเกตถึงข้อบ่งชี้ว่าแรงงานอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้เพื่อการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน รัฐบาลต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อสังคมโดยรวมเพื่อลดความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศในการใช้แรงงานภาคบังคับ รวมทั้งมีการควบคุมพรมแดนให้มีการเข้าออกอย่างถูกกฎหมาย ตรวจสอบบริษัทนายหน้าจัดหางานว่ามีการดำเนินการอย่างถูกต้อง และเพิกถอนใบอนุญาตของบริษัทที่ดำเนินการผิดกฎหมาย

๕. ประเด็นตามมุมมองและบทบาทของพนักงานอัยการ

เจ้าหน้าที่รัฐต้องสร้างความไว้วางใจเพื่อให้ผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด เช่น จัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย แจ้งสิทธิของผู้เสียหายว่าจะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน ให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายและครอบครัวจากการแก้แค้นทดแทนของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การจัดตั้งแผนกคดีค้ามนุษย์ในศาลอาญา และการจัดตั้งสำนักงานคดีค้ามนุษย์ของสำนักงานอัยการสูงสุด จะทำให้การพิจารณาคดีค้ามนุษย์เป็นไปโดยรวดเร็วซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ผู้เสียหายบางส่วนไม่ต้องการอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวเป็นเวลานานระหว่างพิจารณาคดี นอกจากนี้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ยังกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนแทนระบบกล่าวหา และกำหนดการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย พร้อมให้มีมาตรการป้องกันการหลบหนีที่เพียงพอ รวมทั้งศาลมีอำนาจกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้หากพิพากษาลงโทษจำเลย แม้ไม่มีคำร้องขอให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนของพนักงานอัยการและผู้เสียหาย เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของผู้บังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยอาจมีความตกลงระดับทวิภาคีหรือความตกลงระดับพหุภาคีในกลุ่มอาเซียนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์เพื่อให้มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเทศในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด การคุ้มครองเหยื่อ และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมทั้งการติดตามทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย และสร้างความตระหนักของเจ้าหน้าที่และคนในสังคมให้มีมุมมองต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน และให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านการค้ามนุษย์อย่างถูกต้อง

๒. การคัดแยกและระบุตัวเหยื่อเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยจะต้องมีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจำแนกบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อและให้ความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว เนื่องมาจากความสลับซับซ้อนของอาชญากรรม และความเกรงกลัวของเหยื่อที่จะออกมาร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐและมาเป็นพยานในคดี ซึ่งหากไม่ได้รับความ

ร่วมมือจากเหยื่อ การลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ย่อมเป็นไปได้ยาก แต่บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์มักจะมี ความบอบช้ำทางจิตใจอย่างรุนแรง การให้ความช่วยเหลือทั้งด้านที่พักอาศัย อาหาร การรักษาพยาบาล รวมทั้งการฟื้นฟูทางจิตใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์เท่านั้น แต่จะมีผลทำให้เหยื่อให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มากขึ้นอีกด้วย

๓. เสริมสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานป้องกันช่วยเหลือเหยื่อ และปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นเจ้าภาพจัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๓.๑ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการค้ามนุษย์ และตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการทำงานแบบสหวิชาชีพในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๓.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติที่ถูกต้องปราศจากอคติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๓.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะและเทคนิคในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจรทั้งด้านกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๓.๔ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสหวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานต่อต้านการค้ามนุษย์

๔. ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ควรนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับ เพื่อลงโทษและติดตามทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ผู้ค้ามนุษย์ได้มาจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรการที่มุ่งลงโทษผู้ที่นำทรัพย์สินจากการค้ามนุษย์ไปหาผลประโยชน์ และเพื่อให้รัฐนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามาพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมต่อไป